

Duurzaamheidsrapport 2014

Inhoudsopgave

VOORWOORD	3
KERNTHEMA'S	4
KERNMOMENTEN	6
1 BEDRIJFSPROFIEL	8
2 BIJZONDERE ERKENNINGEN	18
3 ENERGIE	20
4 RATIONEEL WATERGEBRUIK	22
5 AFVALBEHEER	24
6 DUURZAME MOBILITEIT	28
7 AANGEPASTE KOELING	30
8 MINDER IMPACT, MEER TOEKOMST	32
9 ONZE MENSEN	36
10 SOCIAAL ENGAGEMENT	42
11 ONZE STAKEHOLDERS	44
12 BIJLAGE:	46
- MVO-BELEIDSVERKLARING	
13 OVER DIT RAPPORT (VOLGENS GRI)	50
- MATERIALITEITSMATRIX	52
- GRI G4.0 INHOUDSOPGAVE	54
- LIJST MET AFKORTINGEN	57

Voorwoord

Geachte lezer,

'Duurzaamheid' is een werkwoord. Dat mag blijken uit de opvatting van dit rapport dat u leidt doorheen de werking van het voorbije jaar.

Voorliggend Duurzaamheidsrapport 2014 houdt ons een spiegel voor: voor ons is het een tool om in toenemende mate duurzaamheid als parameter in alle beslissingsdomeinen mee te nemen. Voor u als lezer is het een handig middel om uw betrokkenheid met onze coöperatie en ons bedrijf op peil te houden of opnieuw te voeden. Hebt u vragen of opmerkingen bij het doornemen van dit rapport, aarzelt u dan ook niet om ons te contacteren.

Wij wensen u veel leesgenot en danken u voor de aandacht die u dit rapport toebedeelt.

Met coöperatieve groeten,

Dirk Van den Plas,
Voorzitter

Gaston Opdekamp,
Directeur

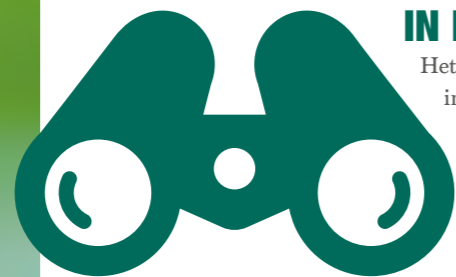
Juni 2015

Een uitgebreid financieel rapport staat ter beschikking op www.veilinghoogstraten.be

Dit duurzaamheidsrapport werd opgemaakt volgens de GRI-richtlijnen. U kan de GRI-tabel en de materialiteitsindex achteraan in dit rapport terugvinden.

Kernthema's

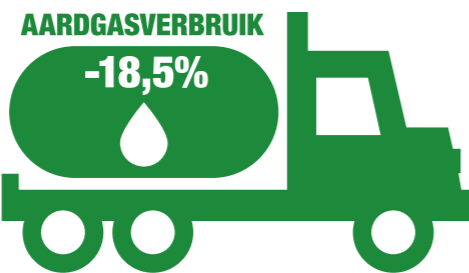
IN DE KIJKER

Het voorbije jaar hebben wij ons actief ingezet op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Samen met producenten, afnemers en leveranciers werken wij continu aan het verduurzamen van de keten van groenten en fruit.

Onze hoogtepunten in 2014:

PRODUCT OMZET

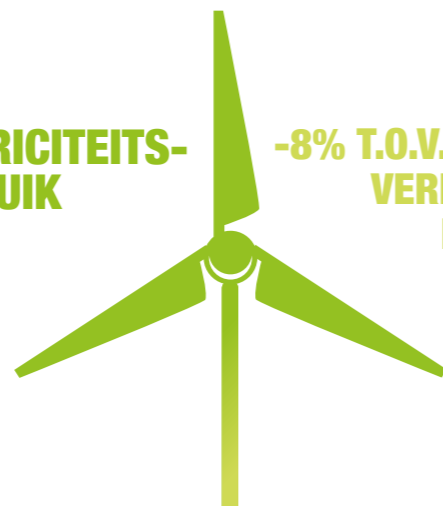
193 MILJOEN
(+10,5% T.O.V. 2013)

AARDGASVERBRUIK

-18,5%

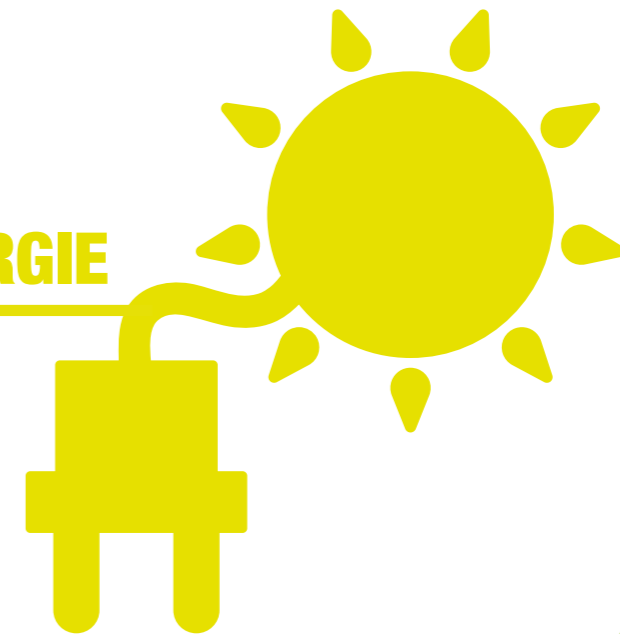
ELEKTRICITEITS-
VERBRUIK

-8% T.O.V. VOLUME
VERHANDELD
PRODUCT

OPGEWEKTE ZONNE-ENERGIE

GELIJK AAN HET
ELEKTRICITEITS-
VERBRUIK VAN
120 GEZINNEN

BIJZONDERE ERKENNINGEN

ONTVANGST TWEDE MVO-CHARTER
EN HAVELAAR (FAIRTRADE) IN 2014

MENSELIJKE
ONTWIKKELING
EN OPLEIDING
12% MEER
GEÏNVESTEERD
IN OPLEIDING

TRANSPORT

100%
ELEKTRISCHE
HEFTRUCKS

-15% RESTAFVAL T.O.V. 2013

EEN TOFFE WERKOMGEVING

LAAG VERLOOPPERCENTAGE: 2,5% (2013: 2,6%)
DALING VERZUIMPERCENTAGE 2,43% (2013: 3,11%)

Kernmomenten 2014

- + In 2014 neemt het **areaal** vruchtgroenten substantieel toe: tomaten met 13% en paprika met 24%. De evolutie in de tomaten is een gevolg van uitbreidingen bij bestaande telers; bij paprika zien we een instroom van enkele grote Nederlandse bedrijven. Het areaal aardbeien blijft nagenoeg constant.
- + Er werd beslist om de **groenteloods** langs de noordzijde aan te passen voor **nacht- en weekendverlading**. Daartoe werden oprolbanden gehangen en werd conditionering en verwarming aangebracht. In de loop van de maand april werd alles afgewerkt.
- + Voor het eerst in haar bestaan kan onze veiling **jaarrond aardbeien** van eigen bodem aanbieden. De belichte Sonata-teelt resulteert in topkwaliteit en is bijzonder gegeerd tijdens Fruit Logistica in Berlijn.
- + Voor de zomer wordt de eerste aanzet gegeven voor de plannen om een **nieuwe inpakafdeling** te bouwen. Het gebouw zal ruim 6.000 m² groot zijn met een geconditioneerde afdeling van 3.500 m² en een afdeling voor opslag van verpakkingen en de nodige personeelsruimtes. Op het eind van de zomer wordt eveneens werk gemaakt van een hernieuwing van de overeenkomsten voor het **centraal sorteren van paprika** op onze veiling. Het tarief wordt nog enigszins scherper gesteld en alle telers schrijven zich terug in voor een periode van 5 jaar (2015-2020).
- + Op 7 augustus kondigt **Rusland** een **importverbod** af op EU-producten. Als reactie daarop maakt de EU € 125 mln. vrij voor groenten en fruit. De maatregel voor de besteding van € 125 mln. is niet-oogsten. Na het opschorten van de eerste golf van EU-maatregelen wordt later een nieuwe maatregel uitgevaardigd. Per land wordt op basis van historische cijfers een quotum toegekend van groenten en fruit die uit de markt kunnen genomen worden via interventie en dit aan een tijdelijk verhoogd steunbedrag. Voor België is een volume van 43.000 ton fruit vrijgemaakt en 18.000 ton groenten.

Gezellig 1ste editie zomerfeest

Onze veiling is Fairtrade-ambassadeur

- + Voor de eerste keer organiseert Veiling Hoogstraten op 23 augustus een zomerfeest voor haar leden en hun familie. Het werd een gezellige zomerbarbecue op de terreinen van de veiling met een hapje, een drankje en kindersanimatie. Voor herhaling vatbaar!
- + Veiling Hoogstraten ontvangt voor de tweede maal op rij een **MVO-charter** en in september wordt de veiling eveneens **Fairtrade-ambassadeur** door het behalen van een Havelaar.
- + De raad van bestuur geeft terug duidelijkheid omtrent de periodes waarin men kan toetreden als lid: **lidmaatschap** dient aangevraagd te worden vóór 1 oktober van elke werkjaar om in kracht te treden vanaf 1 januari van het volgende jaar. Na een lidmaatschapsaanvraag is er bedenktijd tot 1 november om effectief toe te treden. Zonder tegenaanwijzingen zal de raad van bestuur een aanvraag aanvaarden.
- + De **GMO-regelgeving** wordt aangepast zodat telerinvesteringen voortaan aanvaard worden voor een bedrag tot € 30.000 per jaar per teler gedurende 5 jaar. Veiling Hoogstraten beperkt de betoelaagbare acties voorlopig tot investeringen die gericht zijn op diversificatie: de oogstbescherming bij kersen en houtig kleinfruit.
- + Tijdens de Algemene Vergadering van november besluiten de leden van **CLTV Zundert** tot de aanduiding van een nieuwe bestuurder en voorzitter in opvolging van Jack Roelands. Rinie van Tilburg treedt aan in de loop van de maand december.
- + Het jaar wordt afgesloten met een **productomzet** van € 193 mln. vs. € 174 mln. in 2013 of een meeromzet van 10,5%. Volumematisch werd er 150.000 ton product verzet tegenover 133.000 in 2013. Hiermee wordt zowel omzetmatig als op vlak van volume een nieuw record gevestigd. Tomaten en aardbeien kennen een goede gemiddelde jaarprijs; paprika en komkommer scoren minder goed.

Topaanvoer aardbeien:
385.000 kg
op 26 mei 2014

De aangepaste groenteloods

Bedrijfsprofiel

HISTORIEK, MISSIE EN KERNWAARDEN

MEER DAN 80 JAAR ERVARING

Veiling Hoogstraten is een opvallende speler in het Belgische veilinglandschap. Met een stijgende productomzet van 10,5% is het de doelstelling van Veiling Hoogstraten om de Belgische tuinbouwsector verder te dynamiseren. De ideale voedingsbodem voor groenten en fruit? Dat is de samenwerking tussen mensen met oog voor kwaliteit, innovatie en duurzaamheid. Het is in zo'n klimaat dat Veiling Hoogstraten samenwerkt met haar telers, afnemers en leveranciers.

Telercoöperatie Veiling Hoogstraten, in het Noorden van België, werd in 1933 opgericht en kende vooral de laatste jaren een enorme groei. Vandaag de dag zijn aardbeien, tomaten, paprika en andere tuinbouwproducten in de regio goed voor een jaarlijkse veilingomzet van meer dan 190 miljoen euro. Daarvan is 60% bestemd voor export naar Europa, Amerika en het Midden-Oosten.

De veiling vormt een belangrijke schakel tussen producent en afnemer in de versketen van groenten en fruit. Daarbij zijn kwaliteit en voedselveiligheid vandaag de dag belangrijke speerpunten. Ruim 200 telers vermarkten hun product via Veiling Hoogstraten. De coöperatie streeft ernaar jaarrond kwaliteit te leveren en de efficiëntie voortdurend te verbeteren door processen te optimaliseren. Continu investeren is noodzakelijk om de uitdagingen aan te gaan die op bedrijven afkomen.

De coöperatie heeft over de jaren heen sterke merken uitgebouwd. De merken **Hoogstraten**®, **Flandria** en **Specialty Street** zijn vandaag de dag niet meer weg te denken uit de groente- en fruittrayon.

Veiling Hoogstraten telt zo'n 77 werknemers. Een no-nonsens aanpak, korte lijnen, duidelijke communicatie en transparantie, goede infrastructuur en kostenbeheersing zijn de speerpunten bij Veiling Hoogstraten.

HOOGST OPMERKELIJK: DE COÖPERATIE

Samen naar de markt

Veiling Hoogstraten is een coöperatieve vennootschap, met de leden-producenten als vennoten. Samen zijn ze eigenaar van de onderneming Veiling Hoogstraten. Het primaire doel van de coöperatie is het verbeteren van het inkomen voor de leden-producenten. Dat doet de coöperatie in de eerste plaats door de concentratie van het aanbod en het organiseren van de vermarkting van groenten en fruit. Daarnaast biedt de coöperatie verschillende andere diensten en activiteiten aan.

Coöperatieve samenwerking steunt op zes waarden, namelijk democratie, gelijkheid, rechtvaardigheid, solidariteit, verantwoordelijkheidszin en zelfhulp. Om deze waarden in de praktijk te brengen, inspireert Veiling Hoogstraten zich op zeven coöperatieve principes.

1. Vrijwillig en open lidmaatschap
2. Democratisch bestuur
3. Economische betrokkenheid
4. Onafhankelijkheid
5. Vorming, opleiding en informatie
6. Onderlinge samenwerking
7. Verantwoordelijkheid tegenover de gemeenschap

MISSIE EN VISIE

Het aanbieden van gezond, veilig en duurzaam geproduceerd voedsel.

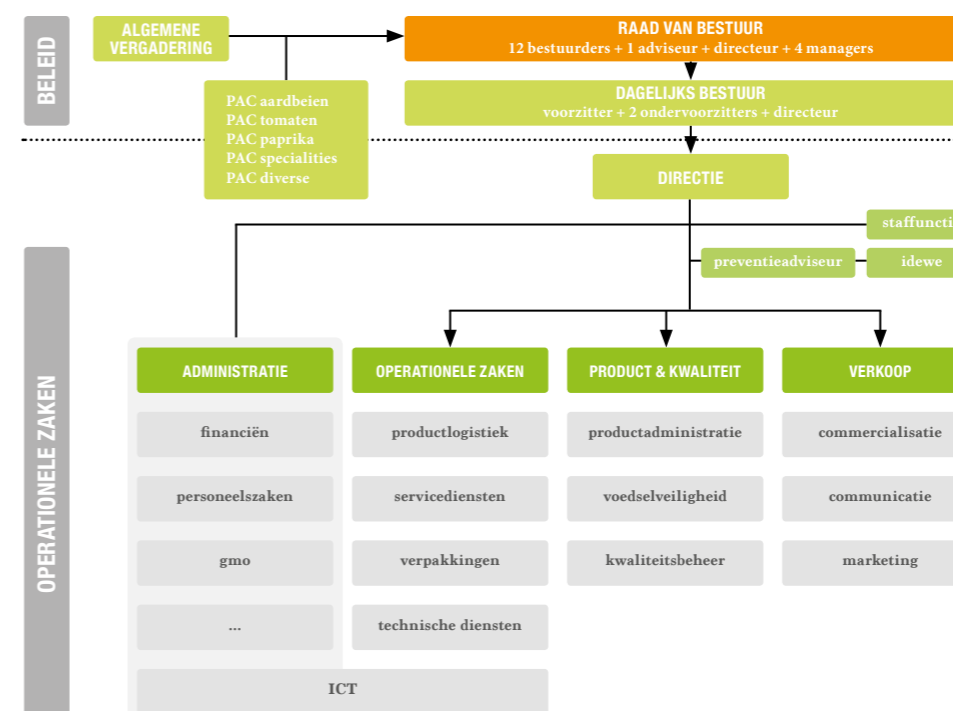
Veiling Hoogstraten streeft naar een duurzame groei van de tuinbouwsector in een gezond en rendabel ondernemersklimaat. Centraal daarbij staan specialisatie, kwaliteit, dienstverlening, innovatie, kostenbeheersing en duurzaamheid.

De raad van bestuur, het hoogste orgaan na de algemene vergadering, is samengesteld uit verkozen stemgerechtigde producenten en is verantwoordelijk voor het nemen van beleidsbeslissingen. De raad bestaat uit twaalf leden-producenten, de directie en adviseurs; alleen de eersten zijn stemgerechtigd. Zo beschikken de leden over de bestuurlijke macht. Deze raad van bestuur kent een 4-wekelijkse vergaderkalender. Op niveau van teeltspecialismen is er inspraak mogelijk via de telervergaderingen (specifiek per product) en de productadviescommissies (PAC). Tijdens deze overlegmomenten ontmoeten de producenten elkaar om teeltspecifieke agendapunten te bespreken. Producenten uit de raad van bestuur hebben sowieso een zetel in de PAC. In het voorbije werkjaar was een dalende beweging merkbaar in het ledenbestand. De waarde van het coöperatieve aandeel bedraagt € 4,00.

LEDENBESTAND

Beweging	Leden	Aantal aandelen	Bedrag (€)
31/12/2013	1.030	88.844	355.376,00
uitgetreden	-37	-3.063	-12.252,00
nieuwe leden	7	420	1.680,00
31/12/2014	1.000	86.201	344.804,00

ORGANOGRAM

INTERN CHARTER 'DEUGDELIJK BESTUUR'

EEN JUIST EVENWICHT TUSSEN CONTROLE, STRATEGIE EN ONDERNEMERSCHAP

Veiling Hoogstraten past de principes van deugdelijk bestuur ('Corporate Governance') toe om de verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en het management zo goed mogelijk af te bakenen en belangenvermenging te vermijden. Deugdelijk bestuur is gericht op het verbeteren van kwaliteit, transparantie en de verspreiding van informatie. De werking van een raad van bestuur vereist een juist evenwicht tussen controle, strategie en ondernemerschap. De principes van deugdelijk bestuur werden opgenomen in een intern charter 'Deugdelijk Bestuur'.

STIJGENDE SCHAALVERGROTING EN SPECIALISATIE

INVESTEREN IN LANGETERMIJNSTRATEGIE EN INNOVATIE

Het producentenlandschap in de sector groenten en fruit is sterk onderhevig aan veranderingen. Schaalvergroting en specialisatie zetten in snel tempo door. Een daling van het aantal actieve producenten in combinatie met verscherpte wetgeving zijn slechts enkele voorbeelden hiervan. De afzetcoöperatie moet de strategie en de rol die ze kan spelen in de sector blijvend in vraag stellen om haar diensten zo goed mogelijk af te stemmen op de behoeften van de huidige en de toekomstige producenten. Investeren in langetermijnstrategie is investeren in innovatie.

WAAROM KIEZEN VOOR DUURZAME TUINBOUW?

SAMEN VOOR DUURZAAM VERS

Samen ondernemen biedt een meerwaarde met een duidelijke positieve economische en sociale impact voor de producenten van groenten en fruit. Zowel voor de huidige als toekomstige generaties opereren we op een duurzame manier en stimuleren we onze telers om dit ook te doen. Hiervoor bieden we stimulansen inzake voedselveiligheid, water- en energiegebruik, geïntegreerde teelt, recuperatie en recirculatie, transparant verkoopsysteem, sociaal engagement ...

Op onze terreinen zelf zijn reeds tal van maatregelen waar te nemen: zonnepanelen, waterreservoirs, een gestructureerd afvalbeleid, geluidsbeheer, veiligheid en elektrische heftrucks zijn hiervan de meest zichtbare ingrepen. Als coöperatie willen wij onze verantwoordelijkheid en rol in duurzame ontwikkeling opnemen door proactief te werken rond deze thema's. Doordat wij een collectief van honderden telers vertegenwoordigen, kunnen wij hierbij een sterk signaal sturen doorheen de voedselketen.

AMBITIES

De komende jaren ligt de prioriteit bij het aanscherpen van de huidige doelstellingen en het vastleggen van concrete actiepunten binnen onze duurzaamheidsvisie. In de komende jaren wordt veel tijd geïnvesteerd in het delen en vitaliseren van onze duurzaamheidsvisie bij onze medewerkers en de leden van de coöperatie. Om dit te realiseren maakt Veiling Hoogstraten gebruik van de systematiek van het MVO charter en het collectief duurzaamheidskeurmerk 'Responsibly Fresh'. In dit rapport staan per aandachtsgebied de doelstellingen, acties en initiatieven voor de komende jaren opgesomd.

Onze stakeholders kunnen rekenen op blijvende inspanningen voor people, planet en profit.

PERMANENT VERBETERN

Duurzame ontwikkeling is een werkwoord. Zeker nu handel en consument interesse tonen in de herkomst van elk product. Elke klant wil kwalitatief duurzaam geproduceerde groenten en fruit. En terecht. Om steeds beter aan hun verwachtingen te voldoen, laten wij ons door hen inspireren. De tuinbouwsector is voortdurend in beweging, niet in het minst op vlak van duurzaamheid. Onze stakeholders kunnen rekenen op blijvende inspanningen voor people, planet en profit.

WAARDEKETEN

Veiling Hoogstraten heeft een rol in de waardeketen, als verzamelende groothandel van de aanvoer van de leden-producenten en als leverancier aan een diverse groep van kopers. Deze unieke rol wordt gerealiseerd via een set van specifieke activiteiten.

KWALITEITZORG

VEILING HOOGSTRATEN: VOEDINGSBODEM VOOR TOPKWALITEIT

Kwaliteit en voedselveiligheid? Die beginnen bij de teler. Klanten en consumenten moeten volledig kunnen vertrouwen op de veiligheid van groenten en fruit. Veiling Hoogstraten hanteert daarom een streng kwaliteitsbeleid en controleert continu op de naleving ervan.

De afdeling Product & Kwaliteit bestaat uit 12 kwaliteitsmedewerkers die zorg dragen voor de borging van de kwaliteit van het product en de voedselveiligheid. Daarnaast zijn eveneens bij CLTV Zundert kwaliteitsmedewerkers actief bezig met de kwaliteit van de aardbeien. Deze aardbeien worden immers ook verkocht onder het Hoogstraten® label.

De keurmerken die in Hoogstraten worden gevoerd zijn Flandria voor groenten en Hoogstraten® voor de aardbeien, kiwibessen en andere bessen. Beide keurmerken staan niet alleen voor kwaliteit, maar ook voor voedselveiligheid en milieubewustzijn: producten geteeld onder deze keurmerken moeten zowel voldoen aan de lastenboeken GlobalGap als Vegaplan. De veiling legt de klemtoon op een milieubewust teeltproces en op het vakmanschap van gespecialiseerde familiebedrijven. Daarnaast wordt gestreefd naar optimale traceerbaarheid met het oog op voedselveiligheid. De behaalde voedselveiligheidscertificaten zoals IFS, ACS (Gids Handel) en QS staan daarvoor garant.

NACONTROLE EN HOUDBAARHEIDSCONTROLE

Naast directe keuring bij aanvoer wordt evenzeer veel energie gestoken in nacontrole, vooral bij aardbeien. Ook de inwendige kwaliteit van de producten wordt uitvoerig opgevolgd. Zo wordt onder andere de shelflife van zowel aardbeien, tomaten, komkommers en paprika per teler en per perceel continu nagekeken. Aardbeien worden na 1 nacht koeling gedurende 4 dagen bewaard bij 12°C en 80% RV. De groenten worden 1 week bewaard bij 18°C en 80% RV. In totaal werden in 2014 op deze wijze meer dan 6.400 productstalen in speciale houdbaarheidscellen uitgezet en beoordeeld. De resultaten van zowel houdbaarheid als de nacontroles worden steeds teruggekoppeld naar zowel de teler als de kwaliteitsmedewerker die deze mee in acht neemt bij de volgende keuring bij aanvoer.

Er wordt veel energie gestoken in nacontrole om de beste kwaliteit te garanderen.

RESIDUBEWAKING

Een andere belangrijke inwendige kwaliteitscontrole is residubewaking. Dat ook dit een belangrijk item is, bewijzen de ongeveer 500 residustalen die de veiling via multiscreening (GCMS en LCMS) liet analyseren in 2014 door Fytolab te Gent of Labo Zeeuws-Vlaanderen. Bijkomend werden nog ongeveer 70 tomatenstalen als voorproefstaal geanalyseerd op ethefon. Naast controle op aanwezigheid van residuen van gewasbeschermingsmiddelen, werden de aangevoerde producten eveneens periodiek gecontroleerd op de aanwezigheid van contaminanten en microbiologie. Dit onderzoek gebeurt gebundeld in Lava-verband en onder toezicht van KDT. Onderzochte contaminanten waren in 2014 hoofdzakelijk zware metalen. Dit onderzoek werd uitgevoerd door het POVLT te Beitem. De onderzochte microbiële parameters waren Staphylococcus aureus, Listeria monocytogenes, Salmonella, E. coli, Enterobacteraceae en het psychrotroof kiemgetal. 10% van deze stalen werden tevens op VTEC gecontroleerd. Microbiële analyses werden uitgevoerd door het labo Servaco Food Control NV te Wetteren.

LASTENBOEKEN

Bijna al onze productiebedrijven werden in 2014 extern gecontroleerd op het naleven van specifieke productievoorwaarden. Deze controles werden door de onafhankelijke controle-instellingen TÜV-Nord Integra België en CK-Cert uitgevoerd, gestuurd door de verantwoordelijke bedrijfsbezoeken van Veiling Hoogstraten. Op deze manier kon heel snel opgevolgd worden welke bedrijven al dan niet gecertificeerd waren (belangrijk voor de verkoop). De bedrijven werden geaudit voor GlobalGap en indien nodig (1 audit in 3 jaar) ook (tegelijktijd) voor Vegaplan en de Gids autocontrole. Tevens werden ook enkele bedrijven positief geaudit t.o.v. de standaard "Nurture". Door dit certificaat konden deze bedrijven hun producten afzetten bij de Engelse supermarktketens TESCO.

Ook de veiling zelf werd succesvol geaudit op verschillende zorgsystemen met vooral de klemtoon op voedselveiligheid. Zo onderging Veiling Hoogstraten in maart 2014 een succesvolle audit door TÜV-Nord Integra België voor zowel IFS als QS. Diezelfde maand volgde tevens een succesvolle heraudit voor ISO 9001. Deze audit werd uitgevoerd door TÜV-Nord Integra Nederland. Om deze certificaten te kunnen behalen en behouden, heeft Veiling Hoogstraten al vele jaren haar werking beschreven in een Systeem-handboek. Het up-to-date houden van dit handboek, evenals de controle op de correcte naleving hiervan o.a. door interne audits, vroeg in 2014 eveneens heel wat tijd van onze medewerkers. Details over kwaliteit en actuele voedselveiligheids certificaten zijn terug te vinden op de website www.veilinghoogstraten.be.

ENKELE KWALITEITSGEGEVENS IN CIJFERS (2014)

ACTIE (aantallen/ product)	PRODUCT						
	Tomaat tros	Tomaat los	Paprika	Kom- kommer	Aardbei	andere	totaal
# keurrecords	15.276	22.116	21.848	1.661	65.224	6.199	132.324
keuropmerkingen	500	95	494	4	2.260	21	3.374
nacontrole	270	135	354	6	3.481	3	4.249
houdbaarheid	158	72	527	4	5.640	6	6.407
# interne audits	23						

Onze focus ligt op kwaliteit, versheid en voedselveiligheid

DIENSTEN

DIENSTVERLENING OP MAAT

Veiling Hoogstraten levert een uitgebreid dienstenpakket op maat aan zowel haar leden als afnemers. Centraal staan de producenten en het product met een sterke focus op kwaliteit, de versheid en voedselveiligheid. Naast de eigenlijke verhandeling van de producten zorgt Veiling Hoogstraten voor de ontwikkeling en toepassing van een kwaliteitsbeleid en voor communicatievoering. Verder wordt technische en logistieke ondersteuning verleend zoals bij het bewaren van aardbeiplanten of bij de opstart van de koudeketen.

PRODUCTEN EN MERKEN

STERK DOOR SPECIALISATIE

Veiling Hoogstraten verdeelt enkel groenten en fruit die aan de strengste kwaliteitseisen voldoen. Aardbeien maken bijna 50% uit van de productomzet (2014: € 90 mln.) en zijn dus een topproduct voor de veiling. Sinds 2014 worden aardbeien jaarrond geteeld met het hele jaar een constante hoge kwaliteit en smaak.

Samen met de Hoogstraten® aardbei staat de Flandria-tomaat op kop bij Veiling Hoogstraten. In 2005 werd het standaard tomatenassortiment uitgebreid met nieuwe verrassende producten - specialities. De vraag was duidelijk: gezonde snacks. De specialities passen perfect in die hedendaagse eettrend en het aanbod is sindsdien alleen maar gegroeid. Specialities maken nu bijna 35% uit van de totale tomatenomzet (totaalomzet tomaat 2014: € 69 mln.) en worden heel klantgericht in de markt gezet.

De Flandria-paprika staat omzetmatig op de derde plaats (2014: € 29 mln.). Ruim de helft van het volume paprika bij Veiling Hoogstraten is afkomstig uit Nederland. De veiling heeft de laatste 10 jaar flink geïnvesteerd in een nieuwe loods met een doorgedreven geautomatiseerde sorteerinstallatie. Telers kunnen er hun paprika's centraal laten sorteren tegen een scherp tarief. Zo kan de teler zich focussen op de teelt en kosten besparen. Komkommers, kiwibessen en kleine producten zorgen voor de laatste 3% van de omzet. Kiwibes is een mooi voorbeeld van innovatie en tegelijkertijd een gezonde snack van eigen bodem.

Onze merken.

TRANSPARANT VERKOOPSYSTEEM

DIRECTE CONFRONTATIE TUSSEN VRAAG EN AANBOD

KLOKVERKOOP EN BEMIDDELING

De klok, aangevuld met bemiddeling, blijft het belangrijkste verkoopinstrument en staat symbool voor een transparante en marktconforme prijs waarbij de directe confrontatie tussen vraag en aanbod de prijs bepaalt. De keuze voor een bepaalde verkooptechniek hangt samen met de aard van het product: aardbeien reageren zeer snel op weersomstandigheden en zijn daardoor gediend met een dagverkoop via de klok. Bij groenten gaat het vaak om grote volumes waarbij de klant een deel van zijn behoefte wil indekken via een vaste prijs, het ontbrekende deel koopt hij op dagbasis via de klok.

Alle producten worden gekeurd op grootte, gewicht en verpakking en ingedeeld in uniforme kwaliteitsblokken. Samen met gelijkaardige producten van de andere Vlaamse veilingen worden ze aangeboden via een simultane klokverkoop. Elke koper die zich op één van de Vlaamse veilingen bevindt, heeft de kans om het product van elke veiling te kopen. Dit systeem bestaat al sinds 1982 en is uniek in de wereld. Enkele jaren geleden werd het systeem uitgebreid met een thuisverkoopstelsel. Hierdoor kan de koper vanuit zijn eigen kantoor online meedoen aan de verkoop. Om dit proces te begeleiden en bij te sturen wordt er frequent overlegd met de deelnemende veilingen.

Het ultieme doel is om de volledige productie te verkopen aan de best mogelijke prijs uit de markt. De verkoop kent diverse vormen: de klok blijft centraal op Veiling Hoogstraten, voor aardbeien is het naast e-bemiddeling het enige verkoopinstrument. Naast de klokverkoop is er bemiddelingsverkoop of

TELERMODULE

KLANT LEERT PRODUCENT VAN HOOGSTRATEN®
AARDBEIJEN KENNEN

Klanten willen de herkomst en kwaliteitszekerheid kennen van hun versproducten. Daarom lanceerde Veiling Hoogstraten in 2009 het project 'Aardbeien met een gezicht'. Wie een bakje aardbeien koopt, komt via een unieke code en speciale webpagina te weten wie de producent is. Men kan zelfs een berichtje achterlaten voor de producent. Onze garantie op verse en kwaliteitsvolle producten: kortom, de transparantie die past bij een eerlijk product. Wegens de vele positieve reacties hebben we dit project ook in het leven geroepen voor de kiwibes. We maken nu volop plannen om het verder uit te breiden naar de groenten.

...zolang onze
klanten maar
tevreden zijn!

termijnverkoop. Groenten worden verkocht via de klok en deels via bemiddeling van Lava (maximaal 30% bemiddeling) samen met de andere veilingen. De specialties worden dan weer hoofdzakelijk via bemiddeling verkocht door onze commerciële medewerkers.

VOORVERKOOP

In 2009 lanceerde Veiling Hoogstraten het systeem van voorverkoop met volle wagens voor tomaten.

Een uniek systeem waarbij kopers een product in een specifieke verpakking een dag voor het verladen kunnen kopen via de klok. De dag nadien kan het product dan rechtstreeks bij de teler gekeurd en geladen worden. De klant kiest de verpakking die hij nodig heeft en is bovendien zeker van een bepaald volume. Hierdoor wordt de logistieke organisatie van Veiling Hoogstraten en de betrokken telers sterk verlicht. Bovendien verkort ook de tijd tussen de oogst en de verkoop in de winkel. Dit komt de kwaliteit en de versheid van de tomaten alleen maar ten goede. Een win-win situatie die ook in de toekomst verder wordt uitgebouwd.

AFZETMARKT: OVER DE GRENZEN HEEN

Het klantenbestand van Veiling Hoogstraten bestaat uit grote Belgische en Nederlandse exporteurs, groothandel en supermarkten. Het gaat van eenmanszaken en KMO's tot multinationals, allemaal uit een en dezelfde sector: de groenten en fruit business. Producten van Veiling Hoogstraten vertrekken naar heel Europa en soms zelfs daarbuiten. Frankrijk en Scandinavië zijn belangrijke exportbestemmingen voor de Hoogstraten® aardbeien. Duitsland en Oost-Europa zijn dan weer belangrijk voor de groenten.

Ook de afzet in België is van groot belang. Jaar op jaar wordt getracht de lokale afzet te verhogen door een goed onderbouwde promotie- en communicatiecampagne van de merken Flandria, Hoogstraten® en Specialty Street. Veiling Hoogstraten ondersteunt supermarkten bij een gedegen analyse van het assortiment en bij acties op de winkelvloer. Daarnaast wordt gestreefd naar een uitbreiding van de afzetmarkt met de focus op nieuwe klanten. Zo heeft Veiling Hoogstraten een aantal jaren geleden het Midden-Oosten toegevoegd als nieuwe bestemming.

KLANTENTEVREDENHEID

Tevredenheid van onze klanten is een belangrijk issue. Bij Veiling Hoogstraten nemen we alle klachten ernstig en verzamelen deze in een database; ook opmerkingen met betrekking tot productkwaliteit worden als klacht geregistreerd in het systeem. Door deze structurering worden klachten van klanten zodanig ontvangen, geregistreerd, behandeld en geëvalueerd dat:

- de klant een adequaat antwoord krijgt;
- herhaling van de klacht wordt voorkomen en het beleid, waar mogelijk, wordt aangepast.

De afdeling Product & Kwaliteit is verantwoordelijk voor de verwerking van productklachten, de overige klachten worden wekelijks behandeld tijdens het managementoverleg. De afdeling 'Communicatie' verzorgt de communicatie richting de consument.

De meest voorkomende klachten zijn productklachten, maar deze zijn geen indicator voor klantentevredenheid. Bij groenten en fruit is de kwaliteit namelijk sterk afhankelijk van externe factoren zoals bijvoorbeeld het weer, maar ook de behandeling van het product ná aflevering door de veiling.

Daarnaast werkt Veiling Hoogstraten op vraag van bepaalde klanten op regelmatige basis bedrijfsbezoeken uit om hun medewerkers te voorzien van de nodige productkennis. Zo kunnen ze de producten zien, ruiken, voelen en proeven gecombineerd met een deskundige uitleg. Hierdoor krijgen ze een globaal zicht op het product en meer inzicht in de herkomst van het product wat de vermarkting alleen maar ten goede komt.

SAMENWERKINGSVERBANDEN

SAMEN NAAR DE MARKT

Het belangrijkste streven van Veiling Hoogstraten is veilig en gezond voedsel op de markt te brengen, de aanbodsconcentratie en de verkoop van groenten en fruit in het belang van haar leden. Om haar opdracht optimaal te vervullen, werkt de veiling al jaren samen met andere organisaties in België en Nederland:

- Het Verbond van Belgische Tuinbouwcoöperaties (VBT) verdedigt de belangen van de sector.
- De Logistieke en Administratieve Veilingassociatie (Lava) staat in voor integrale kwaliteitsbewaking en termijnverkoop van groenten en fruit.
- Het Proefcentrum Hoogstraten (PCH) staat in voor toegepast onderzoek in de voornaamste teelten.
- In het kader van productfusies zijn er ook samenwerkingsverbanden met andere veilingen:
 - CLTV Zundert (Nederland)
 - Bel'Orta in Sint-Katelijne-Waver
 - REO veiling in Roeselare
 - Veiling Zaltbommel (Nederland)
 - Fruitveiling Zuid-Limburg/Margraten (Nederland)

ONZE ECONOMISCHE DOELSTELLINGEN VOOR DE TOEKOMST

- Onze merken Hoogstraten®, Flandria en Specialty Street verder positioneren in de markt.
- Nieuwe afzetmarkten verkennen en aantrekken door middel van diverse beursdeelnames en prospectiereizen.
- Aanpassingen aan de infrastructuur doorvoeren ter verbetering van het product.
- Kostenefficiëntie opvoeren zonder daarbij kwaliteit en dienstverlening uit het oog te verliezen.

Deze doelstellingen worden jaarlijks geëvalueerd op een speciaal georganiseerd managementoverleg.

2014: EEN RECORDJAAR VOOR VEILING HOOGSTRATEN

HOGE VOLUMES EN JAARROND PRODUCTIE

Veiling Hoogstraten heeft 2014 afgesloten met een productomzet van 193 miljoen euro of 10,5% hoger dan in 2013 (174 miljoen euro). Zowel omzetmatig als op het vlak van volume (150.000 ton) werd een nieuw record gevestigd. De volumetoename is zowel het gevolg van uitbreidingen bij bestaande telers als van een instroom van nieuwe - hoofdzakelijk Nederlandse - telers, dit laatste vooral bij paprika.

Door het beperkt productenpakket wordt de omzet voor 50% gevormd door aardbeien en een beperkt deel kleinfruit, onder andere blauwe bes en kiwibes; de andere 50% bestaat uit groenten, voornamelijk tomaten en paprika. Bij tomaten kende de veiling in 2014 een verdere groei en omschakeling naar specialties. Deze tendens zal in 2015 nog intenser verder worden gezet.

Aardbeien maakten een goede en tomaten een redelijke gemiddelde jaarprijs; paprika en komkommer scoorden in 2014 duidelijk minder goed. Het voorjaar werd gekenmerkt door zomers weer met vroege producties en zwakke prijsvormingen waardoor we bij het begin van de zomer aankeken tegen substantieel lagere middenprijzen. De zomer was Belgisch, koel en nat, hetgeen zorgde voor de afwezigheid van productiepieken en een betere prijsvorming - vooral bij aardbeien en tomaten. Voor paprika waren mei en juni nog goede maanden, nadien kwam het niet meer goed. Ondanks een Russische boycot begin augustus tegen EU-groenten en fruit werd het najaar voor tomaten ronduit goed; ook de gevreesde lage prijzen bij de aardbeien - ingevolge toenemende volumes - bleven uit en het werd een van de beste najaars sinds lang. Het eindresultaat voor onze veiling is zeker atypisch te noemen in een jaar waar gemiddeld gezien minder goede resultaten geboekt werden.

Ook in 2015 hopen wij deze positieve lijn verder te kunnen doortrekken bij Veiling Hoogstraten. Daartoe wordt onder meer ingezet op het aantrekken van ervaren personeel, diepte-investeringen in infrastructuur, verkenning van de markt, directe communicatie met producenten en klanten en het verder uitkristalliseren van de eigen identiteit.

Veiling Hoogstraten kent een
omzetstijging van 10,5% t.o.v. 2013

STATISTISCH JAAROVERZICHT 2012 - 2014

Deze tabel toont de belangrijkste producten vermarkt door Veiling Hoogstraten voor de periode 2012 - 2014 met hun aanvoer, omzet en prijs.

per 31/12/2014	AANVOER (kg/st.)					OMZET (€)					MID.PRIJS (€/kg/st.)		
	2012	2013	2014	t.o. '12	t.o. '13	2012	2013	2014	t.o. '12	t.o. '13	2012	2013	2014
Aardbeien	30.587.218	29.031.717	30.359.969	99,3%	104,6%	78.802.567	85.319.667	90.175.539	114,4%	105,7%	2,58	2,94	2,97
Tomaten los	10.104.137	12.292.173	12.835.785	127,0%	104,4%	7.541.363	6.868.217	8.080.008	107,1%	117,6%	0,75	0,56	0,63
Tomaten tros	52.387.972	57.305.684	53.697.389	102,5%	93,7%	36.935.208	29.742.232	34.117.783	92,4%	114,7%	0,71	0,52	0,64
Tomaten specialties	5.390.410	8.231.607	12.428.376	230,6%	151,0%	10.952.990	15.308.504	23.023.214	210,2%	150,4%	2,03	1,86	1,85
Totaal tomaten	68.726.738	78.492.759	80.297.024	116,8%	102,3%	57.953.651	54.085.983	68.898.341	118,9%	127,4%	0,84	0,69	0,86
Paprika rood	10.664.962	9.130.913	14.871.650	139,4%	162,9%	12.138.183	12.973.773	15.415.652	127,0%	118,8%	1,14	1,42	1,04
Paprika groen	6.271.567	8.906.437	9.058.391	144,4%	101,7%	6.427.158	10.174.090	8.448.825	131,5%	83,0%	1,02	1,14	0,93
Paprika geel	3.304.481	2.703.901	3.627.756	109,8%	134,2%	3.492.715	4.168.047	3.436.803	98,4%	82,5%	1,06	1,54	0,95
Paprika oranje	979.147	1.180.436	1.312.411	134,0%	111,2%	1.277.014	1.679.535	1.448.348	113,4%	86,2%	1,30	1,42	1,10
Paprika specialties	41.812	48.793	49.689	118,8%	101,8%	215.559	259.675	248.055	115,1%	95,5%	5,16	5,32	4,99
Totaal paprika	21.218.557	21.834.748	28.867.636	136,0%	132,2%	23.335.071	28.983.119	28.736.040	123,1%	99,1%	1,10	1,33	1,00
Komkommer	6.979.663	7.551.775	7.238.020	103,7%	95,8%	1.890.902	2.312.583	1.659.576	87,8%	71,8%	0,27	0,31	0,23
Asperges	40.384	49.112	103.598	256,5%	210,9%	258.572	402.531	583.895	225,8%	145,1%	6,40	8,20	5,64
Courgettes	3.058.602	2.059.364	2.695.718	88,1%	130,9%	813.340	608.943	822.568	101,1%	135,1%	0,27	0,30	0,31
Augurken	43.835	56.795	34.465	78,6%	60,7%	54.420	60.034	44.426	81,6%	74,0%	1,24	1,06	1,29
Bloemkool	29.158	22.726	12.206	41,9%	53,7%	24.381	21.480	7.222	29,6%	33,6%	0,84	0,95	0,59
Frambozen	473	1.652	6.095	1288,6%	368,9%	1.910	9.842	36.840	1928,4%	374,3%	4,04	5,96	6,04
Radijnen	154.140	149.409	146.265	94,9%	97,9%	72.348	75.884	68.976	95,3%	90,9%	0,47	0,51	0,47
Broccoli	11.438	47.862	21.727	190,0%	45,4%	8.424	31.144	11.902	141,3%	38,2%	0,74	0,65	0,55
Bessen	11.871	11.078	11.249	94,8%	101,5%	98.137	129.463	92.188	93,9%	71,2%	8,27	11,69	8,20
Kiwibes	30.310	53.849	69.743	230,1%	129,5%	291.190	424.029	590.850	202,9%	139,3%	9,61	7,87	8,47
Appelen	894.195	566.510	711.835	79,6%	125,7%	223.321	145.083	121.708	54,5%	83,9%	0,25	0,26	0,17

2012	2013	2014	t.o. 2012	t.o. 2013
164.341.682,68	174.728.396,81	192.715.240,44	117,3%	110,3%

Bijzondere erkenningen

Veiling Hoogstraten streeft ernaar mogelijke negatieve effecten van haar activiteiten op de samenleving en het milieu te minimaliseren. Hiertoe zijn wij te allen tijde bereid in gesprek te treden met onze belanghebbenden teneinde het MVO-denken en -handelen verder te verbeteren en doelstellingen te formuleren.

DEELNAME MVO-CHARTER

EEN CONTINU VERBETERPROCES

Op 16 juni 2014 behaalde Veiling Hoogstraten voor de tweede keer het MVO-charter. Dit is een project van de Kamers van Koophandel Kempen en Mechelen en de provincie Antwerpen. Het charter spoort bedrijven aan om MVO- en milieugerelateerde acties te plannen en uit te voeren die verder gaan dan wat wettelijk is opgelegd.

Met dit charter geeft de veiling concreet vorm aan haar maatschappelijke betrokkenheid en engageert ze zich om duurzaam ondernemen in haar strategie en werking op te nemen. Het ondertekenen van het charter houdt in dat een bedrijf zich ertoe verbindt om proactief te werken rond een aantal thema's van maatschappelijk verantwoord ondernemen. De inspanningen worden beoordeeld door een onafhankelijk team van deskundigen.

De veiling scoorde dit keer met 7 milieuactiepunten, 4 mensgerichte en 4 maatschappelijk gerichte acties. Veiling Hoogstraten engageerde zich eveneens voor een nieuwe cyclus 2014 - 2015.

Meer informatie over het maatschappelijk beleid van Veiling Hoogstraten is terug te vinden in de MVO-beleidsverklaring in de bijlage.

Als kers op de taart mocht veiling Hoogstraten in juni 2014 voor de 2e keer het MVO-certificaat in ontvangst nemen.

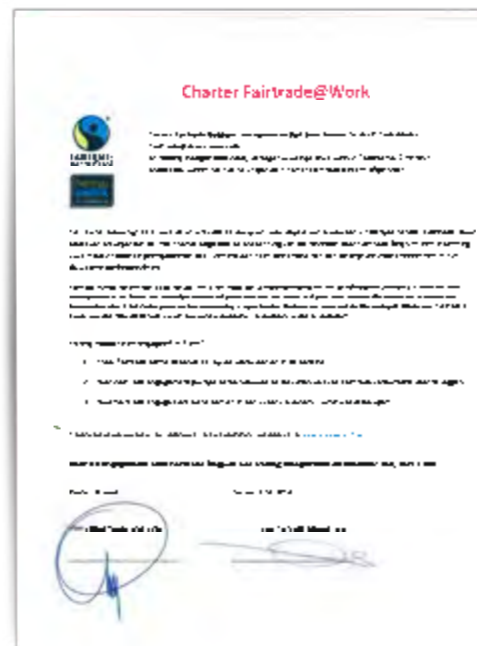

DE HAVELAAR

FAIRTRADE@WORK

Fairtrade@work zet in op de dagelijkse consumptie van fairtrade producten op de werkvloer. Om dit in de verf te zetten werd in 2011 'de Havelaar' gelanceerd. Dit is een erkenning voor bedrijven en organisaties die dagelijks fairtrade producten verbruiken. De Havelaar wordt toegekend met één, twee of drie sterren, die aangeven hoe ver de organisatie gaat in zijn fairtrade engagement. Een systeem dus waarbij er ruimte is voor groei en waarbij sterk geëngageerde werkgevers zich beloofd weten met een 'driesterren'-erkenning.

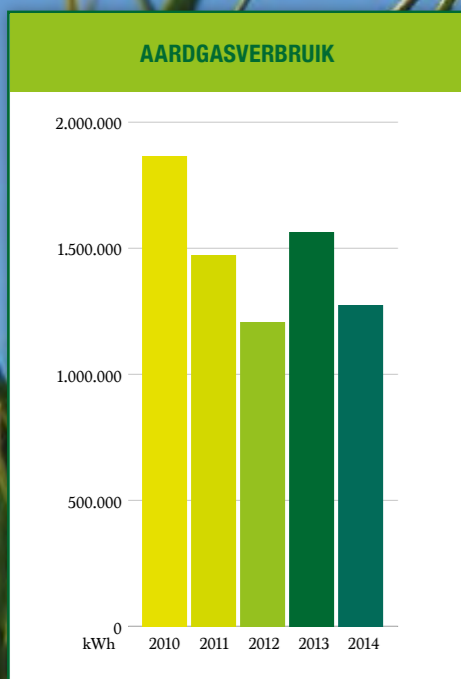
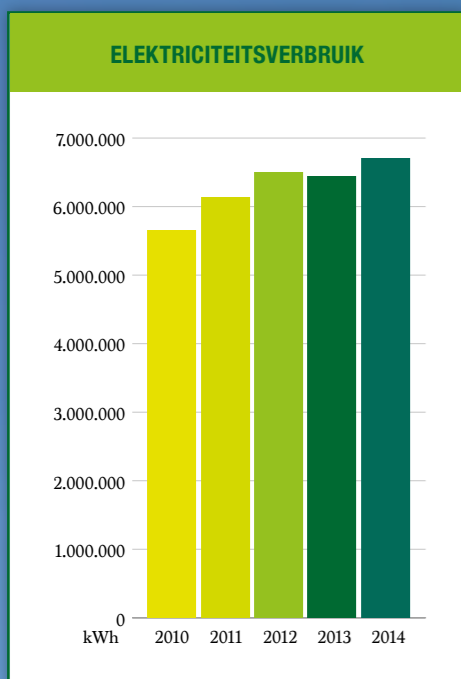
Op vrijdag 14 november 2014 mocht Veiling Hoogstraten een Havelaar met 1 ster in ontvangst nemen. Hiervoor moest de veiling voldoen aan een aantal specifieke voorwaarden. Ten eerste moet 100% fairtrade koffie geschonken worden. Daarnaast moet een interne verantwoordelijke deelnemen aan een infosessie van Fairtrade Belgium. Vervolgens moet de organisatie een interne sensibilisering rond fairtrade consumptie op touw zetten door middel van diverse communicatie-acties. Tenslotte dient een charter Fairtrade@Work ondertekend te worden door een directielid waardoor blijkt dat het fairtrade engagement expliciet gesteund wordt door de bedrijfstop. Elke twee jaar moet de veiling vooruitgang kunnen aantonen met concreet bewijsmateriaal (aankoopbewijzen, communicatie etc.). Vooruitgang kan zich uitdrukken in extra volume, extra producten en extra gelegenheden waarbij fairtrade producten geconsumeerd worden.

Lize van Dyck (Fairtrade Belgium) overhandigt de Havelaar aan directeur Gaston Opdekamp

Energie

EFFICIËNT BEHEER, INVESTEREN IN HERNIEUWBARE ENERGIE EN ENERGIEBESPARENDE MAATREGELEN

Als gevolg van het stijgend energieverbruik en de opwarming van de aarde zijn verantwoord energieverbruik en de beperking van schadelijke emissies een belangrijke uitdaging geworden voor bedrijven uit alle sectoren. Veiling Hoogstraten wil haar producten zo vers en kwaliteitsvol bij de klant krijgen en die activiteiten vragen veel energie. Daarom is een bewust verbruik van energie absoluut noodzakelijk. Tal van initiatieven die door Veiling Hoogstraten worden gesteund, staan in voor het creëren van duurzame energie of richten zich op het verlagen van de energie-eisen.

De eerste stap bij rationeel energiegebruik is het in kaart brengen van het huidige energieverbruik. Voor de gebouwen wordt het verbruik van water, gas en elektriciteit continu opgevolgd. Vorig jaar verbruikte de veiling 6.700.442 kWh elektriciteit, iets meer dan in 2013 (6.446.714 kWh). Deze stijging kan deels verklaard worden door de toename van het volume verhandeld product, een vergroting van de koelcapaciteit en het invoeren van voorcoeling bij de bewaring van aardbeiplanten. Het aardgasverbruik daalt daarentegen van 1.565.628 kWh naar 1.274.917 kWh in 2014. Deze daling is voornamelijk toe te wijzen aan beter geïsoleerde ruimtes en een zachte winter. Het aardgasverbruik bij Veiling Hoogstraten is eerder beperkt (verwarming burelen, product vorstvrij opslaan en kistenwasserij Euro Pool System).

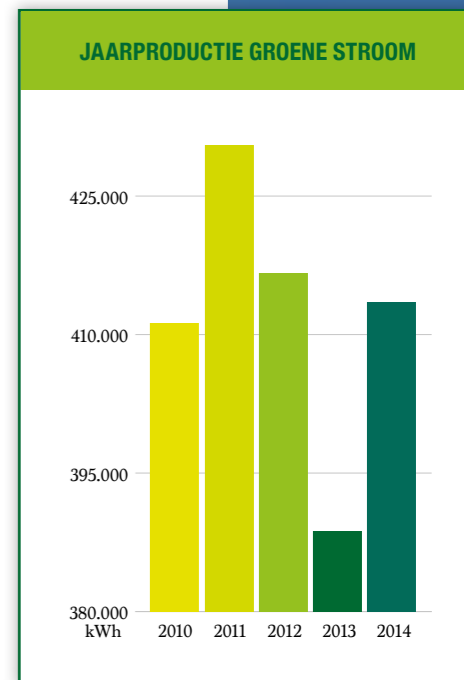
In de toekomst blijft Veiling Hoogstraten inzetten op energiebesparende acties, zoals het jaarlijks opsporen van persluchtlekken, het optimaal inzetten van verlichting, de sensibilisering van haar medewerkers etc.

In 2011 was er 51 kWh elektriciteit per ton verhandeld product nodig, in 2014 was dit nog maar 44 kWh, een daling ondanks het invoeren van voorcoeling bij de bewaring van aardbeiplanten.

HERNIEUWBARE ENERGIE

ZONNEPANELEN ZORGEN VOOR GROENE ENERGIE

Veiling Hoogstraten werkt al jaren aan de vermindering van haar energieverbruik en CO₂-uitstoot. De veiling gaat verantwoord om met natuurlijke energiebronnen. Sinds 2009 voorzien 1.880 zonnepanelen op vier dakvlakken (3.500 m²) ons van 408.000 kWh. Dat staat gelijk aan het gemiddeld jaarverbruik van 120 huishoudens en een reductie van de CO₂-uitstoot met 125 ton per jaar. Het aandeel zonne-energie in het totale elektriciteitsverbruik van Veiling Hoogstraten bedraagt ongeveer 7%. Het geïnstalleerd vermogen bedraagt 432 kWp en bijgevoegde grafiek geeft de opbrengst van de laatste 5 jaren weer. Bovendien is de verbruikte elektriciteit op het bedrijventerrein sinds een aantal jaren voor 100% van groene oorsprong.

DOELSTELLINGEN 2015 – 2016

- Implementatie duurzame bouwtechnieken nieuwe inpakloods: hoge isolatiewaarden, verlichting etc.
- Aanzienlijke uitbreiding van de bestaande fotovoltaïsche installatie waardoor de huidige capaciteit wordt verhoogd van ca. 425 kW naar 1,1 MW.
- Verdere focus op grootste energieverbruikers en doorvoeren van optimalisaties via maandelijkse rapporteringen en opvolging.
- Studie rond relighting (oplossing voor energie-efficiëntie, lichtcomfort en onderhoudsgemak).
- Sensibilisering van werknemers.

EXTRA ENERGIEBESPARENDE MAATREGELEN

Eind 2014 werd de bestaande verlichting in de aardbeiloods vervangen. De verlichting in de ruimte van 8.000 m² wordt nu geleverd door 440 LED-armaturen die in de plaats zijn gekomen van gependelde klokarmaturen. Het verschil in energieverbruik is aanzienlijk, meer dan 50%. Waar het vroeger geïnstalleerd vermogen op 56 kW lag, is dat in de nieuwe situatie 25 kW. En daar komt de besparing op koeling van de loods nog bij. Bovendien is het verschil in levensduur net zo indrukwekkend. Waar de ontlastingslamp na ongeveer 10.000 uur aan vervanging toe was, gaat LED gemiddeld 50.000 uur – 5 keer langer – mee.

Ook tijdens de volgende jaren zullen energiebesparende maatregelen standaard deel uitmaken van onze bedrijfsvoering. Bij het ontwerp van de nieuwe inpakloods wordt gekozen voor duurzame bouwtechnieken, bv. verhoogde graad van isolatie, lichtstraling op noordzijde etc. De realisatie van dit nieuwbouwproject start in 2015.

LED-verlichting werkt verfrissend in de veilingloods en het verschil in energieverbruik is meer dan 50%.

Oude klokarmaturen

Nieuwe LED-verlichting

Zonnepanelen zorgen voor groene energie

Rationeel watergebruik

EFFICIËNT OMGAAN MET EEN SCHAARSE HULPBRON

Water is een belangrijk natuurelement waarmee we spaarzaam moeten om-springen. Ook Veiling Hoogstraten gaat met de grootste zorg om met water en probeert haar medewerkers op een correcte manier hierover te sensibiliseren.

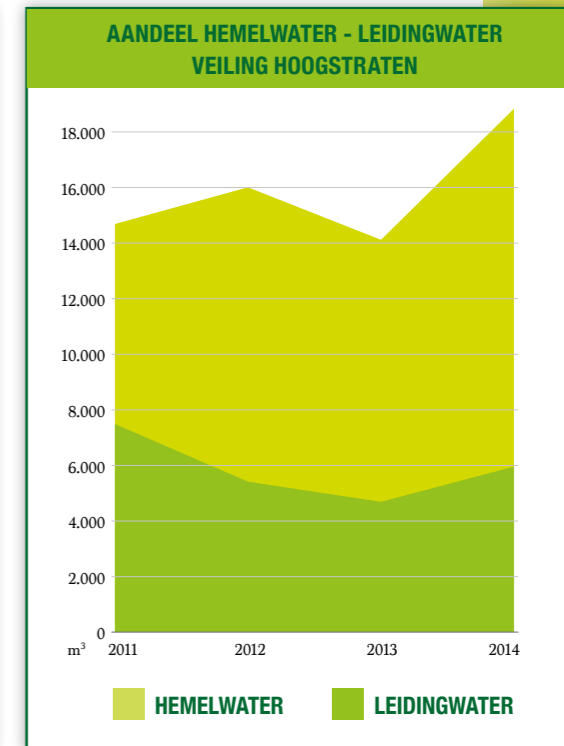
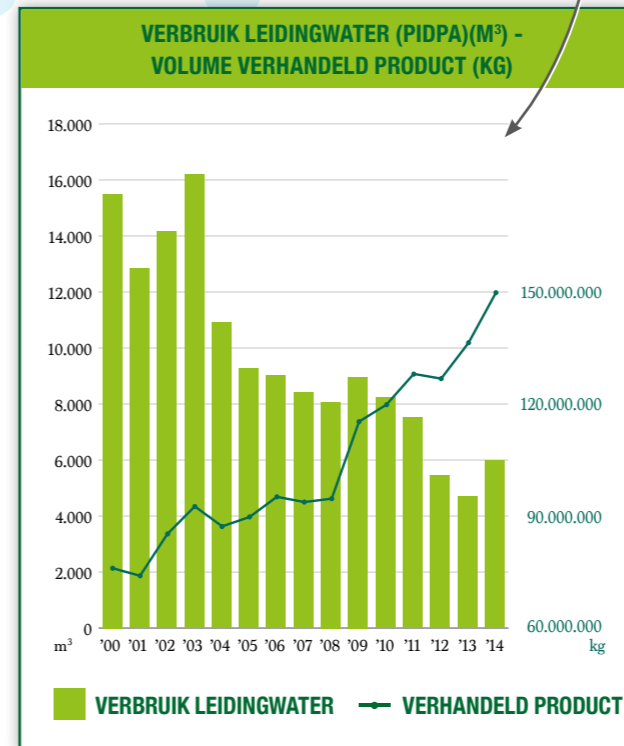
Veiling Hoogstraten verbruikt hoofdzakelijk water bij het koelen van product. Daarnaast is er het huishoudelijk waterverbruik, zoals de reiniging van gebouwen en het sanitair gebruik. De types water die verbruikt worden zijn leidingwater en hemelwater. Waar en wanneer mogelijk wordt hemelwater gebruikt. Veiling Hoogstraten is namelijk al meer dan tien jaar overtuigd van de kansen die regenwater biedt. Binnen haar terreinen en gebouwen beschikt Veiling Hoogstraten over een ruime opslagcapaciteit voor hemelwater. Bij de bouw van een nieuwe neerzetloods voor groenten in 2012 werd een waterbuffer gerealiseerd met een capaciteit van 2 miljoen liter water om regenwater aan te wenden bij het koel- en conditioneringsproces. Daarnaast heeft Veiling Hoogstraten in 2012 technische verbeteringen doorgevoerd aan het watercircuit. De installatie van een leiding van 500 meter heeft ervoor gezorgd dat alle condensoren nu op regenwater kunnen functioneren.

In 2014 is het totale leidingwaterverbruik gestegen met 19% (5.984 m³ t.o.v. 4.712 m³). Deze stijging kan mogelijk verklaard worden door het tekort aan hemelwater in bepaalde periodes vorig jaar en door een stijging van het verhandeld volume product in 2014. Om de evolutie van het waterverbruik over diverse jaren te kunnen maken, werd het verbruik van leidingwater in verhouding geplaatst t.o.v. het volume verhandeld product. In 2000 werd 0,230 liter leidingwater per ton verhandeld product verbruikt, in 2014 was dit nog maar 0,037 liter. Op 14 jaar tijd is het leidingwaterverbruik van Veiling Hoogstraten met meer dan de helft gedaald, voornamelijk door de opvang van hemelwater, terwijl het volume verhandeld product significant gestegen is. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het verbruik van leidingwater van 2000 tot en met 2014.

De totale opvangcapaciteit voor hemelwater op Veiling Hoogstraten bedraagt 4 miljoen liter water

Op tien jaar tijd is het leidingwaterverbruik van veiling Hoogstraten met meer dan de helft gedaald, voornamelijk door de opvang van hemelwater.

Het water dat gebruikt wordt voor watergekoelde condensoren wordt bij voorkeur geput uit de regenwaterreservoirs en aanvullend wordt leidingwater gebruikt. De verschillende verbruiken en de hoeveelheid spui dat geloosd wordt, wordt geregistreerd via het monitoringsysteem van de koelinstallatie en genoteerd door BWT (firma die de waterbehandeling uitvoert).

PERIODE 12/12/2013 - 31/12/2014

Verbruik hemelwater	12.936 m ³
Verbruik drinkwater	913 m ³
Lozing	3.588 m ³
Verdamping	10.261 m ³

De totale opvangcapaciteit van hemelwater binnen Veiling Hoogstraten bedraagt momenteel 4 miljoen liter. Hiervan is 3,6 miljoen liter bestemd voor proceswater en 0,4 miljoen voor bluswater. In 2011 was de verhouding tussen het verbruik van leiding- en hemelwater bij Veiling Hoogstraten ongeveer 50/50. Drie jaar later is het aandeel hemelwater echter toegenomen tot bijna 70%.

DOELSTELLINGEN 2015 - 2016

- Het aandeel hemelwater in het totale waterverbruik van Veiling Hoogstraten doen stijgen tot 75%.
- Medewerkers sensibiliseren om zuinig om te springen met water.
- Onderzoek naar en gebruik van duurzame facility (spaarknoppen en spaarzame hogedrukreinigers).

Afvalbeheer

DOORGEDREVEN AFVALSCHEIDING

Veiling Hoogstraten stippelde een gestructureerd en verantwoord afvalbeleid uit. Daartoe beschikt de veiling over een afgesloten privaat containerpark. Alle afvalstromen worden door gespecialiseerde bedrijven opgehaald en, waar mogelijk, gerecycleerd.

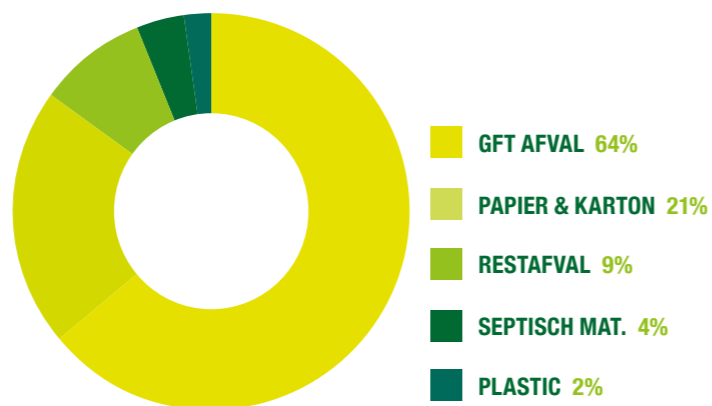
Voor ons is dat de basis van duurzaamheid en respect voor het milieu. We waken erover om zo weinig mogelijk afval te produceren en zo veel mogelijk te recyclen. Dat gaat uiteraard gepaard met de nodige interne communicatie en sensibilisering. Afvalbeheer is bij ons een zaak van elke werknemer.

De belangrijkste afvalstromen bij Veiling Hoogstraten zijn **GFT, papier en karton**, en **restafval**.

Volgende afvalstromen worden gescheiden en opgehaald:

- Papier en karton
- Restafval
- GFT
- Plastic
- PMD
- Metaal
- Organische fractie
- Batterijen en accu's
- Hout
- Glas
- Klein Gevaarlijk Afval
- Septisch materiaal
- Tonerafval
- Olie
- Afdankte elektrische en elektronische apparatuur

BELANGRIJKSTE RESTSTROMEN VEILING HOOGSTRATEN 2014

We waken erover om zo weinig mogelijk afval te produceren en zo veel mogelijk te recyclen.

De totale hoeveelheid afval is toegenomen van 1.772.545 kg in 2013 naar 2.740.984 kg in 2014. Deze stijging is voornamelijk te verklaren door een forse stijging van het GFT-afval. GFT blijft met 64% de belangrijkste reststroom bij Veiling Hoogstraten. 2014 was opnieuw een minder jaar voor paprika en in bepaalde periodes ook voor tomaat waardoor grote hoeveelheden productoverschotten gevaloriseerd werden als diervoeder, bemesting en energiebron.

Het totaal volume restafval daalt met 15% tegenover 2013 (85.850 kg in plaats van 99.900 kg). Om de evolutie van de hoeveelheid restafval op te volgen, wordt de parameter "volume restafval per kilo verhandeld product" gehanteerd.

DOELSTELLING 2015 - 2016

Het volume restafval doen dalen met 10%. Dit zal bereikt worden door verschillende acties waaronder het beter scheiden van rest-, groen- en PMD-afval en een blijvende sensibilisering van de medewerkers.

Onze medewerkers scheiden bewust afval.

Het volume restafval per kilo verhandeld product is het voorbije jaar gedaald.

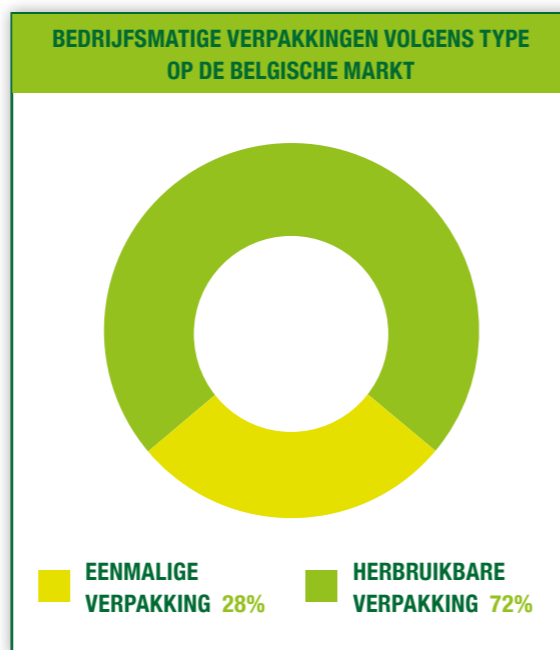
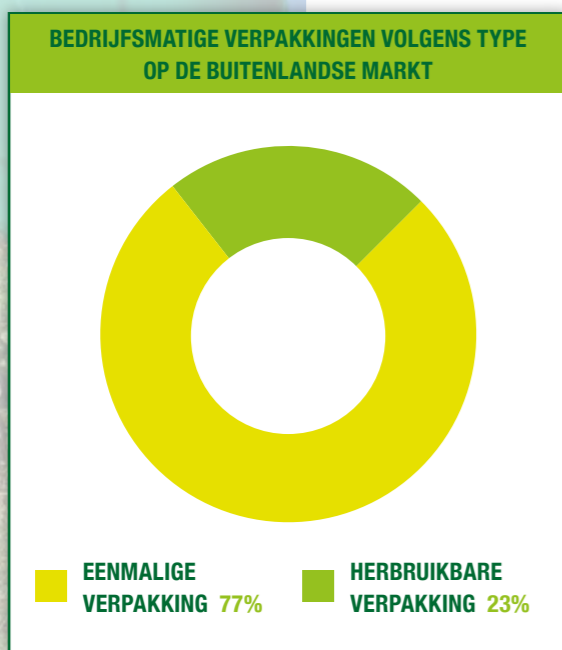
In 2013 ontstond 0,70 gram restafval per kilo verhandeld product. In 2014 was dit maar 0,59 gram.

VERPAKKINGSMATERIALEN

Verpakkingen zijn onmisbaar om onze voedingsmiddelen te bewaren, veilig te vervoeren en te verkopen in aangepaste porties. Veiling Hoogstraten levert de nodige verpakkingen aan volgens de wensen van de klant. Het verpakken zelf gebeurt op de productiebedrijven of op de veiling. Functioneel zorgt de verpakking voor een vlotte logistiek en de noodzakelijke traceerbaarheid. Daarnaast staan verpakkingen borg voor het kwaliteitsbehoud van de verse producten in het handelskanaal. Bovendien wordt verspilling voorkomen door porties aan te bieden die aangepast zijn aan de gezinssamenstelling van de consument. De milieu-impact van een weggegooid product is 3 tot 100 keer groter dan de milieu-impact van de verpakking. Tenslotte wordt de verpakking gebruikt om de consument te informeren over de samenstelling en de herkomst van het product en tal van andere aspecten.

Dat neemt niet weg dat de veiling veel aandacht besteedt aan afvalpreventie. De hoeveelheid materiaal wordt zoveel als mogelijk beperkt en de voorkeur wordt gegeven aan herbruikbare verpakkingen en materialen die gerecycled kunnen worden. Veiling Hoogstraten neemt deel aan een driejaarlijks sectoraal afvalpreventieplan dat wordt opgesteld door het VBT. Het plan 2013-2016 geeft inzicht in het belang van verpakkingen voor de afzetcoöperaties en de uitgevoerde en geplande inspanningen om hier rationeel mee om te gaan en in de mate van het mogelijke verpakkingsafval te voorkomen. Het sectoraal plan wordt gecoördineerd door het VBT en is in oktober 2013 ingediend bij de Interregionale Verpakkingscommissie.

Bedrijfsmatige verpakkingen worden opgedeeld in transport- en handelsverpakkingen en komen niet bij de uiteindelijke consument terecht. Herbruikbare verpakkingen worden standaard gebruikt in een open pool systeem, zoals meermalige kunststofkisten en meermalige pallets. Huishoudelijke verpakkingen komen uiteindelijk bij de consument terecht. Standaard wordt hiervoor gebruik gemaakt van éénmalige verpakkingen, vooral onder invloed van marktorganisatie en commerciële elementen.

Dankzij het project 'digitalisering' is het papierverbruik met 7% gedaald. Dit ondanks een toename van het volume verhandeld product.

DOELSTELLINGEN 2015 – 2016

Streven naar een lagere impact wat betreft verpakkingen door te kiezen voor:

- Milieuvriendelijke verpakkingsmaterialen: aardbeidoos: FSC-label, palletten: PEFC-label.
- Lichtere verpakkingen.
- Besparende verpakkingstypes.

GEEN ONNODIG PAPIERVERBRUIK

Een belangrijk aspect in het verminderen van het papierverbruik is de sensibilisering van onze medewerkers, dit doen we o.a. door recto-verso printen te stimuleren. Daarnaast maakt Veiling Hoogstraten handig gebruik van elektronische communicatiesystemen om het papiergebruik binnen de veiling te beperken: InfoWeb als communicatieplatform naar telers en kopers, elektronische facturatie en maaltijdcheques, digitale mailings en het gebruik van iPads tijdens vergaderingen. Bovendien kiest Veiling Hoogstraten sinds 2013 bewust voor papier van duurzaam geproduceerd hout.

Om de evolutie van het papierverbruik te meten, wordt het aantal vellen papier per VTE (voltijds equivalent) per dag berekend. Vanaf 2014 is deze berekening gebaseerd op het effectief tellen van leveringen en stocks. Daarvoor werd alleen een schatting gemaakt op basis van aankopen. Het verbruik van het jaar 2013 bedroeg 14 vellen/dag/VTE. Om dit verbruik te doen dalen, werd in 2014 het project 'digitalisering' in het leven geroepen. Door concrete acties als het invoeren van digitale facturatie, elektronische maaltijdcheques en elektronische mailings is het papierverbruik gedaald tot 13 vellen/dag/VTE ondanks een forse stijging van het volume verhandeld product.

DOELSTELLINGEN 2015 - 2016

Het papierverbruik met 5% verminderen ten opzichte van 2014 met het project 'administratieve vereenvoudiging'.

- Upgrade digitale communicatie via nieuw aanvoersysteem.
- Project kantoren: dubbele pc-schermen.
- Recto-verso afprinten en kopiëren.

Een goede verpakking zorgt voor het kwaliteitsbehoud van de verse producten in het handelskanaal en een vlotte logistiek.

Duurzame mobiliteit

EEN KOSTBAAR EVENWICHT TUSSEN WERKPLEK EN OMGEVING

Bij de aan- en afvoer van producten heeft Veiling Hoogstraten aandacht voor een vlotte mobiliteit. Er wordt rekening gehouden met tal van factoren om de overlast in de omgeving en op de terreinen van Veiling Hoogstraten zoveel mogelijk te beperken. Denken we hierbij bijvoorbeeld aan spreiding van aanvoertijden, voorverkoop van volle wagens en signalisatie op het bedrijventerrein zelf. Bovendien kunnen klanten nagenoeg elk moment van de dag - en nacht - via beveiligde toegangssystemen de laadkades bereiken en de gekochte producten afhalen.

Project: 'Minimaliseren van de geluidshinder'

Uit diverse overlegmomenten met buurtbewoners is echter gebleken dat ze nog regelmatig omgevingshinder ondervinden van de activiteiten op onze terreinen. Naar aanleiding van deze klachten werd in 2014 het project 'Minimaliseren van de geluidshinder' in het leven geroepen. Bedoeling van dit project is om de activiteiten centraal op de terreinen te oriënteren, zo ver mogelijk van de woonzones, en bepaalde probleemzones aan te pakken met concrete acties. Denken we hierbij aan de herinrichting van bepaalde laaddokken, de installatie van een slagboom, een aanpassing aan de transpalletten en het afsluiten van parkeerzones die voor overlast zorgden.

EEN GROENER HEFTRUCKPARK = 100% ELEKTRISCH

Veiling Hoogstraten kiest resoluut voor elektrische heftrucks voor haar intern transport. Het voordeel van het gebruik van een elektrische heftruck is dat er geen schadelijke stoffen worden uitgestoten waardoor de luchtkwaliteit verbetert, voor zowel medewerkers, producenten als klanten. Elektrische heftrucks veroorzaken eveneens minder geluidshinder.

100% elektrisch

DE AUTO AAN DE KANT

MEER FIETSENDE = MINDER ZIEKE PERSONEELSLEDEN

Voor het woon-werkverkeer promoot Veiling Hoogstraten alternatieven voor het autoverkeer of het voorkomen van autoverplaatsingen. Met een fietsvergoeding van 20 cent/gereden km willen wij waardering tonen voor het duurzaam mobiliteitsgedrag van onze medewerkers. Iedereen die minstens twee derde van het jaar met de fiets gaat werken, heeft recht op deze vergoeding. Voor hen staan ook douches, kleedkamers en een overdekte fietsenstalling ter beschikking. Bovendien zijn er op de veiling 15 fietsen aanwezig voor verplaatsingen op de eigen terreinen. Toch merken we dat we hier nog een grotere inspanning zullen moeten leveren. Er komen nog veel medewerkers met de eigen wagen werken. Een deelname aan de nationale 'Car Free Day' is alvast een begin.

Project: 'Car Free Day'

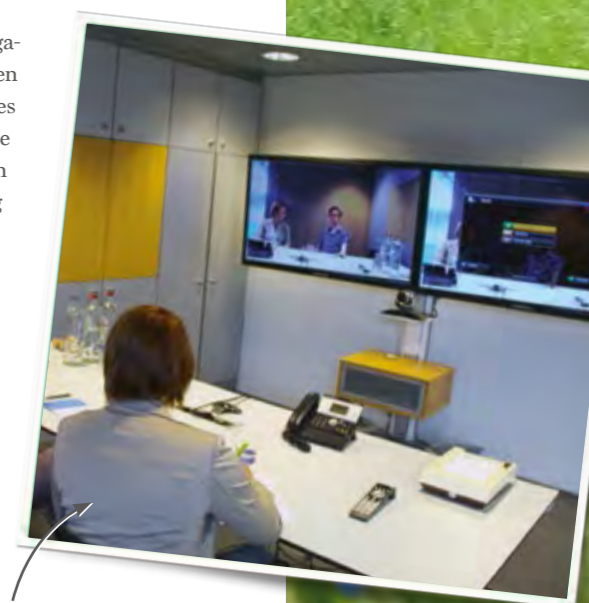
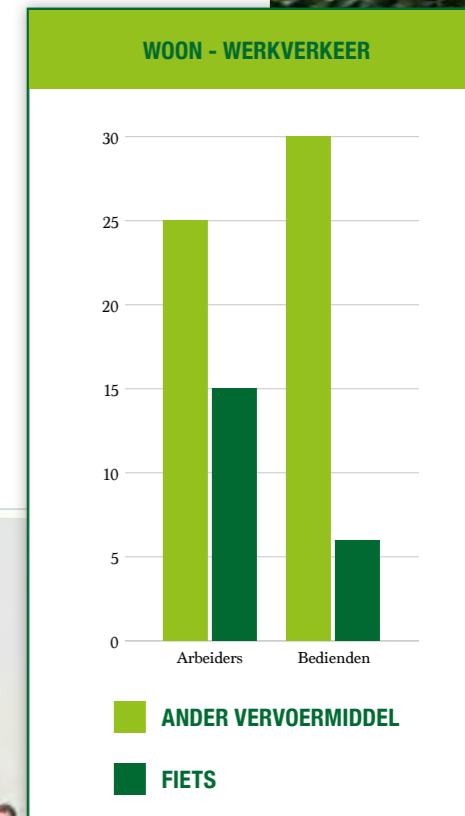
Op donderdag 18 september 2014 moedigde Veiling Hoogstraten haar medewerkers aan om de auto aan de kant te laten staan en te kiezen voor duurzame mobiliteit. De weergoden waren Car Free Day gunstig gezind en heel wat collega's gingen de uitdaging aan en kwamen met de fiets of via carpooling naar het werk. Voor alle deelnemers had Veiling Hoogstraten een leuke verrassing voorzien. Elke deelnemer kreeg namelijk een toffe drinkbus met het logo van Veiling Hoogstraten.

VIDEOCONFERENCING = DE SLEUTEL TOT GROENER VERGADEREN

In 2011 nam Veiling Hoogstraten, in samenwerking met het VBT en de collega-coöperaties, een video/teleconferentie systeem in gebruik. Videoconferenties maken gebruik van audio- en videotelecommunicatie om mensen van verschillende locaties bij elkaar te brengen voor een bijeenkomst. Dit kan een bespreking zijn tussen twee personen in verschillende kantoren of locaties met meerdere personen in grote ruimten op diverse locaties. Videoconferentie kan tevens worden gebruikt voor de uitwisseling van documenten. Deze moderne vergadertechniek is één van de meest effectieve manieren om niet alleen kosten en tijd te besparen, maar ook om een echte en substantiële bijdrage aan het milieu te leveren. De besparing op vergaderkilometers leidt direct en aanwijsbaar tot een verlaging van de CO₂-uitstoot.

DOELSTELLINGEN 2015 - 2016

- Promotiewagen vervangen door een meer ecologische wagen.
- Installatie elektrische laadpaal op de terreinen.
- Opnieuw deelnemen aan Car Free Day.
- Opstellen van een verkeersplan.
- Optimaliseren van het overleg met buurtbewoners.

videoconferencing is de sleutel tot groener vergaderen

Aangepaste koeling

PERFORMANTE EN AANGEPASTE KOELINFRASTRUCTUUR ESSENTIEEL IN DE AGF-SECTOR

Productkoeling is absoluut noodzakelijk, maar tevens een kostelijke aangelegenheid. Bij Veiling Hoogstraten maakt koeling bijna 70% van de energiekosten uit, zo blijkt uit een eerder uitgevoerde energiescan van Electrabel. Nadat de producten gekeurd zijn, moeten ze voor een korte periode op de veiling verblijven. Ze worden opgeslagen op plaatsen waar een optimale temperatuur en relatieve vochtigheid heerst. Vruchtgroenten (tomaat, komkommer en paprika) worden voorgekoeld bij een temperatuur van 11°C. Aardbeien worden bewaard bij 100% relatieve vochtigheid en 1,5°C. Het product blijft kortstondig, maximum twee dagen (tijdens het weekend), in de koelcel. De volledige koelinfrastructuur van Veiling Hoogstraten wordt gestuurd en overwaakt vanuit 5 machinekamers die vanuit een centraal beheerssysteem gestuurd worden. Een automatische doormelding van afwijkingen en storingen en de aanwezigheid van een noodstroomvoorziening met een vermogen van 600 kVA garandeert de continuïteit van de werking.

BEWARING AARDBEILANTEN

Naast productkoeling besteedt Veiling Hoogstraten de grootste zorg aan de centrale bewaring van aardbeiplanten (-1°C). Dit is een soort service aan onze producenten. Ze hoeven niet te investeren in dure koelinstallaties en kunnen vertrouwen op een grondige controle. In een uitgebreid koelcomplex brengen de planten hun verlengde winterrust door met als doel teeltspreiding. Hiertoe beschikt de veiling over 24 koelcellen van diverse afmetingen. De bewaaruitrusting is zeer modern, computergestuurd en via de computer gecontroleerd vanop afstand.

De belangrijkste nieuwigheid in 2014 was de veralgemening van de voorcoeling. Alle verpakkingen, behalve de fruitboxen, werden gedurende twee nachten intensief gekoeld. De bedoeling is om de eerste warmte, die nog aanwezig is in de planten, zo snel mogelijk af te voeren zodat een planttemperatuur tussen de 0 en 1°C bereikt wordt. Naast een snellere inkoeling zorgt deze manier van werken ervoor dat er in de bewaarcellen gewerkt kan worden met een homogenere initiële temperatuur van de verschillende partijen.

Rooien van aardbeiplanten voor bewaring

Ruw geschat werden dit jaar 40 miljoen planten in de koelcellen bewaard, goed voor 23 volgepakte koelcellen en 4 frigo's voor de voorcoeling.

Minder impact, meer toekomst

RESPONSIBLY FRESH

VOORUITGANG IN ZAKE WELVAART, WELZIJN EN MILIEU

Responsibly Fresh is het duurzaamheidslabel voor de Belgische sector van verse groenten en fruit. Het label wordt beheerd door het Verbond van Belgische Tuinbouwcoöperaties (VBT), de sectororganisatie van de Belgische afzetcoöperaties. Doelstelling is als sector collectief te ontwikkelen in de richting van duurzaamheid door continue verbetering. Bij Responsibly Fresh wordt de focus gelegd op vier thema's die relevant zijn voor de sector en waar ruimte is voor verbetering: lage impact, biodiversiteit, nabijheid en voedingsspaarzaamheid. Als coöperatie werken wij rond die thema's via het charter duurzaam ondernemen (zie hoofdstuk 2) waarbij we zelf concrete actiepunten voorstellen en uitvoeren. Daarnaast begeleiden wij onze telers aan de hand van een collectief dossier in hun duurzame ontwikkeling. Dit dossier geeft weer waar onze telers staan en wat de werkpunten voor de komende jaren zijn. Het collectief aspect is daarbij heel belangrijk, waardoor niet enkel de trekkers, maar ook de volgers richting duurzame ontwikkeling bewegen. Vanuit een ketenbenadering rond duurzaamheid is het zo ook duidelijk waarvoor onze sector zich engageert.

Voor het collectief dossier werden er 49 duurzaamheidscriteria uitgewerkt in een vragenlijst. Begin 2014 hebben 285 Veiling Hoogstraten producenten (100%) de gerealiseerde en de geplande maatregelen via de enquête aangegeven (in totaal 2.848 producenten van de verschillende VBT-veilingen). Bij de producenten worden de resultaten per thema sterk bepaald door de bedrijfssituatie en in het bijzonder het type teelt. Zo ligt het energieverbruik bijvoorbeeld doorgaans hoger bij beschermde teelten van groenten en fruit in vergelijking met openluchtteelten. Enkele inspanningen van onze telers:

ENERGIE

- Bijna een derde van onze producenten (29%) produceert zelf hernieuwbare energie, vooral door zonnepanelen (16%) en WKK's (13%).
- Meer dan 55% registreert en evalueert het energieverbruik.
- Meer dan 70% neemt maatregelen om het energieverbruik te beperken. Dat kan bijvoorbeeld door het plaatsen van energieschermen.

Uit het collectief dossier blijkt dat de producenten de komende jaren bijkomende stappen willen nemen voor een rationeel energieverbruik. Daarbij is een goede registratie aangewezen, alleen zo kan geëvalueerd en bijgestuurd worden.

warmtekrachtkoppeling-
installatie (WKK)

WATER

- Meer dan 75% van onze producenten neemt maatregelen om het gebruik van leiding- en grondwater te beperken o.a. door opvang van hemelwater, drainopvang en druppelsystemen.
- Meer dan 75% registreert het waterverbruik, 65% evalueert het ook.

In de toekomst moet verder ingezet worden op registratie en evaluatie van het waterverbruik. Enkel dan kunnen trends opgevolgd en maatregelen genomen worden.

AFVAL

- Reststromen beperken door o.a. slechte kwaliteit product af te voeren naar biogasinstallaties (12%), substraat van organische oorsprong te gebruiken en compostering van biologisch afval op het bedrijf uit te voeren (44%).
- Meer dan 60% van de producenten maakt gebruik van biologisch afbreekbare bedrijfsmaterialen.

Uit de bevraging blijkt dat sorteren volgens fractie en een gescheiden afvoer van het bedrijfsafval de standaard is. Daarnaast worden er tal van extra inspanningen geleverd om de hoeveelheid afval op de bedrijven in te perken.

GEÏNTEGREERDE GEWASBESCHERMING

- Gebaseerd op drie basisprincipes: preventie (67%), observatie (82%) en interventie (92%). Bij interventie wordt voorrang gegeven aan mechanische en biologische bestrijding, voor chemische ingrepen.
- Ziekten en plagen worden voorkomen en/of onderdrukt met zo min mogelijk schade voor mens, milieu en nuttige organismen.

SOCIALE FACTOREN

- Meer dan 85% neemt maatregelen om de ergonomie te verbeteren (rechtstaand oogsten, automatische oogstkarren, automatische stapelaars etc.).
- Meer dan 50% biedt het personeel een interne opleiding aan en 10% een externe opleiding.
- Aangezien ontspannende activiteiten helpen om een beter werkklimaat te creëren, investeert ongeveer de helft van onze producenten in dergelijke activiteiten.

Producenten van Responsibly Fresh doen inspanningen voor het algemeen welzijn van hun personeel. Thema's als veiligheid, gezondheid, opleiding en infrastructuur (eet- en rustplaatsen, aangepast sanitair) staan daarbij centraal.

DOELSTELLING 2015 – 2016

- Een nieuw collectief dossier (driejarenplan) opstellen om de evolutie van de inspanningen van onze producenten weer te geven.

Elk product dat het keurmerk draagt, is afkomstig van telers die rendabel willen werken met respect voor mens en milieu. Zo kan iedereen genieten van topkwaliteit en transparantie: vandaag, morgen en in de toekomst. www.responsibly-fresh.com

Om de vooruitgang in de sector weer te geven, wordt in 2015 een nieuw collectief dossier opgesteld door via een enquête alle producenten opnieuw te bevragen.

opvang hemelwater

BIODIVERSITEIT

BIJDRAGEN AAN DE KWALITEIT VAN DE LEEFOMGEVING

De almaar toenemende impact van menselijke activiteiten heeft geleid tot een nooit geziene afname van de diversiteit aan genen, soorten en ecosystemen. Soorten verdwijnen vandaag meer dan duizend keer sneller dan de afgelopen miljoenen jaren. De oorzaken zijn divers (klimaatsverandering, habitatverlies etc.). Aangezien bedrijven vaak beschikken over terreinen met relatief grote oppervlakten kunnen zij een rol spelen in het behoud van de biodiversiteit. Zowel Veiling Hoogstraten als de producenten dragen een steentje bij aan het behoud ervan. Een voorbeeld van een ingreep op het Veiling Hoogstraten bedrijventerrein is de plaatsing van een bijenhotel met bloemen. Ook onze producenten nemen tal van maatregelen met betrekking tot het behoud van biodiversiteit.

BIJENHOTEL TERREINEN VEILING HOOGSTRATEN

Het bijenhotel op de terreinen van Veiling Hoogstraten is speciaal gemaakt voor wilde bijen. Deze bijen hebben het moeilijk vanwege het verdwijnen van plekje in het landschap waar zij hun nestjes kunnen maken. Rond het bijenhotel zijn inheemse nectarplanten aangeplant op de volledige berm. Wilde bijen zorgen voor de bestuiving van heel wat bloemen en gewassen en zijn zo erg belangrijk voor onze voedselproductie. Als er minder bijen zijn, kunnen ze minder gewassen bestuiven en is er op termijn minder voedsel. Het is dus belangrijk dat de bij gered wordt voordat het te laat is. Het bijenhotel biedt een mooie oplossing. Bovendien willen wij met het bijhorende informatiebord ook onze telers sensibiliseren over de bijenproblematiek en hen zo motiveren om ook op hun bedrijf een bijenhotel te plaatsen.

Bijenhotel op de terreinen van Veiling Hoogstraten

BIODIVERSITEIT OP DE PRODUCTIEBEDRIJVEN

Enkele voorbeelden:

- Toepassen van geïntegreerde gewasbescherming: biodiversiteit is niet alleen schoner voor het milieu, maar ook voordeliger; werken in harmonie met de natuur verlaagt de kosten en verbetert de opbrengsten.
- Onderhouden van kleine landschapselementen: hout- en slootkanten etc.
- Uitvoeren van een bedrijfseigen natuurbeheersplan.
- Inzaaien van perceelgrenzen en/of onderhouden van de natuurlijke vegetatie.
- Toepassen van teeltrotatie (indien van toepassing).
- Integratie van het bedrijf in de omgeving en het landschap (groenschermen, aangepaste bouwmaterialen en -stijl etc.).
- Inzet van hommels en bijen.

Onze mensen

Voor Veiling Hoogstraten zijn mensen de drijvende krachten in de onderneming. Zij sturen de onderneming en haar groeiplannen mee aan. Medewerkers kunnen op een informele en/of formele manier, bijvoorbeeld tijdens teamvergaderingen, ideeën aanreiken, bedenkingen maken en opportuniteiten voorstellen.

Belangrijke speerpunten in ons personeelsbeleid zijn het terugdringen van verzuim, investeren in opleiding en ontwikkeling van onze medewerkers en het creëren van een cultuur waarin iedereen zich thuis voelt. Daarnaast richten wij ons ook op toekomstige medewerkers.

EEN TOENEMEND, STABIEL EN GEMOTIVEERD TEAM

Op 31 december 2014 waren in totaal 77 medewerkers met verschillende culturen, diverse leeftijden en zeer uiteenlopende functies in vast dienstverband. Veiling Hoogstraten stelde gemiddeld 66,3 voltijdse en 10,2 deeltijdse medewerkers tewerk. Dit komt neer op 73,7 VTE. Het gemiddeld aantal medewerkers stijgt 3,5% ten opzichte van 2013 (71,2 VTE). 76,5% van hen is man (59), 23,5% vrouw (18). Inherent aan de groente- en fruitsector is dat er relatief weinig vrouwen werkzaam zijn. Toch streeft Veiling Hoogstraten naar een divers personeelsbestand waardoor zij een afspiegeling is van de samenleving. Jonge en ervaren medewerkers vormen een mooie mix. Samen met telers hebben de medewerkers een brede expertise op het gebied van groenten en fruit. Deze kennis heeft betrekking op de teelt, het product, de consument en de logistiek. Deze brede kennis en de diversiteit van het medewerkersbestand maken het bedrijf een interessante werkgever. In 2014 mochten wij 5 nieuwe mensen verwelkomen.

De meeste medewerkers (88%) werken fulltime; volgens cao-bepalingen zijn dat alle werknemers met een contract van 38 uur. 9 medewerkers zijn parttime in dienst (12%), met contracten die variëren tussen 19 en 32 uur. De verdeling tussen arbeiders en bedienden blijft doorheen de jaren redelijk constant. 53% van de medewerkers heeft het statuut van arbeider. Het aantal VTE (voltijds equivalent) is de meest objectieve parameter om de evolutie van het personeelsbestand op te volgen en het groeipotentieel te meten. Alleen is Veiling Hoogstraten meer dan een verzameling van VTE's. De werkdruk binnen een afzetcoöperatie is sterk afhankelijk van de aanvoer van producten en dus van de tijd van het jaar. Daarom wordt het team, wanneer nodig, uitgebreid met interimkrachten en jobstudenten. Zo kan flexibel gewerkt worden om de dienstverlening perfect af te stemmen op de noden van producenten en afnemers.

Sebastiaan De Vries

Koen Leys

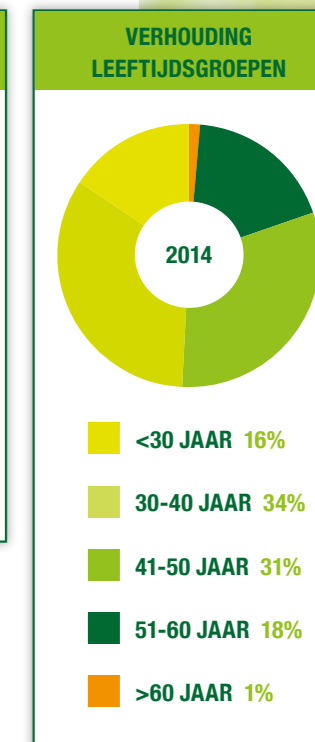
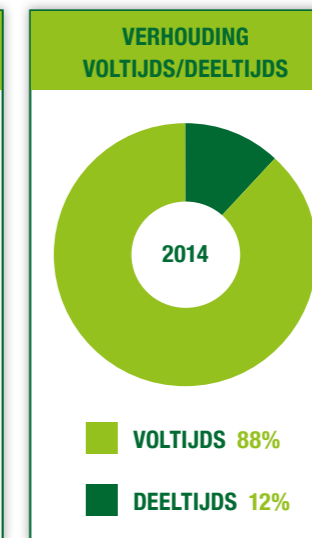
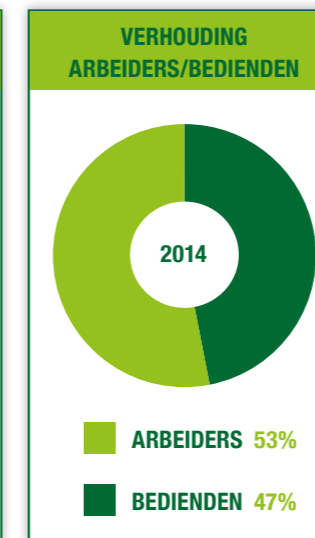
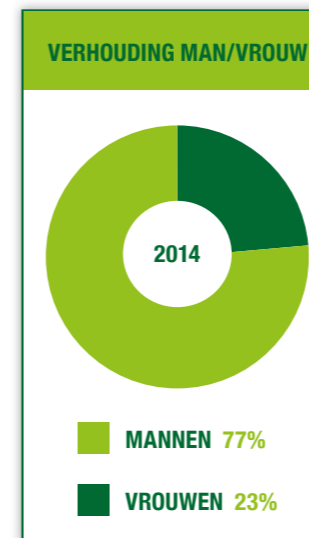
Sietze van Ginkel

Siebrand Broens

Mark van der Velde

EEN PERSONEELSBELEID MET AANDACHT VOOR IEDEREEN

Totaal aantal medewerkers uit dienst	2011	2012	2013	2014
Anciënniteit 0 - 5 jaar		1		1
Anciënniteit 6 - 15 jaar			1	1
Anciënniteit 16 - 30 jaar	1		1	
Anciënniteit 31 - 45 jaar	1			

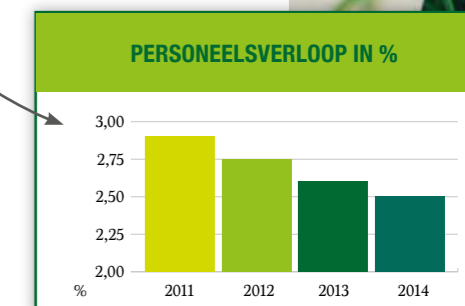
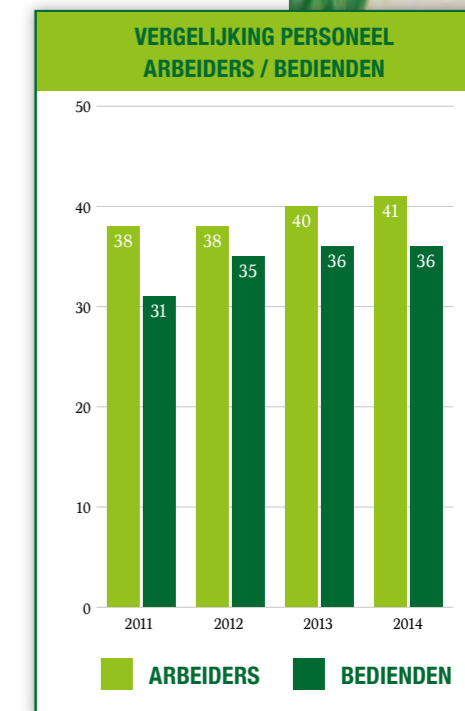
PERSONEELSVERLOOP

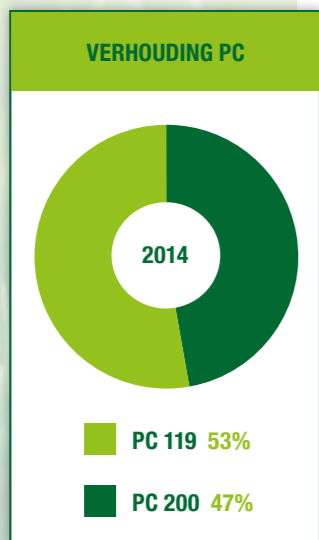
Gedurende de afgelopen jaren is ons personeelsbestand gestaag gegroeid en kenden wij een zeer laag niveau van personeelsverloop. In 2014 hebben twee werknemers de veiling verlaten. De redenen voor hun vertrek waren divers.

EVOLUTIE VERLOOPPERCENTAGE

Het aantal medewerkers dat niet langer bij Veiling Hoogstraten werkzaam is, gedeeld door het aantal medewerkers aan het einde van het jaar, betreft het personeelsverloop.

NIEUWE MEDEWERKERS:

DIVERSITEIT OP DE WERKVLOER

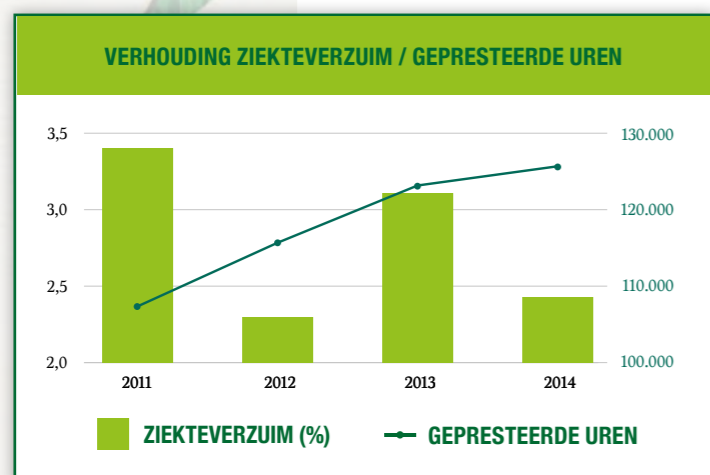
Verscheidenheid onder het personeel draagt eraan bij dat de veiling het verschil kan maken en voor stakeholders de beste resultaten kan behalen. Wij maken geen onderscheid in ras, geslacht en leeftijd. Al onze medewerkers moeten hun kwaliteiten, talenten, ervaringen en competenties kunnen benutten. Het zijn vooral de onderscheidende kwaliteiten en talenten die een persoon met zich meebrengt, waardoor iemand geschikt is voor een bepaalde functie of positie. Daarmee is diversiteit geen doel op zich, maar een middel om te komen tot duurzame resultaten voor onze organisatie en de samenleving als geheel.

Al onze medewerkers vallen onder een cao. Binnen de cao's wordt het salaris bepaald op basis van de indeling van de functie. Zodoende is er geen aantoonbaar onderscheid in salaris tussen mannen en vrouwen. Voor directe medewerkers gelden twee paritaire comités: PC 200 (Bedienden) en PC 119 (Handel in voedingswaren). Hierin zijn pensioen- en vervroegde uittreedingsplannen vervat. Van de 77 werknemers ressorteert 53% onder Paritair Comité (PC) 119 en 47% onder PC 200.

STREVEN NAAR EEN GEZONDE EN VEILIGE WERKOMGEVING

Productief personeel met een goede gezondheid is essentieel voor het constante succes van een onderneming. Daarom investeren wij in onze medewerkers en hebben wij oog voor een gezonde en veilige werkplek. Ziekte en ongevallen zijn helaas factoren waarmee ook Veiling Hoogstraten geconfronteerd wordt.

In 2014 bedroeg het verzuimpercentage 2,43%, een daling t.o.v. 2013 (3,11%). Dit percentage is gebaseerd op kort verzuim, lang verzuim (meer dan 152 uren aaneengesloten afwezigheid) werd niet opgenomen in de berekening. Een interne preventiedienst besteedt veel aandacht aan het voorkomen van ongevallen. Ze worden daarbij ondersteund door een erkende preventiedienst voor de medische opvolging en psychosociale begeleiding van onze medewerkers. Niettemin zijn ongevallen niet altijd uit te sluiten. In 2014 hebben 3 arbeidsongevallen met tijdelijke arbeidsongeschiktheid plaatsgevonden op de werkvloer.

Bij de meting van de ernstgraad zien we een stijging, wat wil zeggen dat het aantal dagen werkverlet per ongeval vermeerderd. Om het belang en de evolutie van de arbeidsongevallen te kunnen meten en vergelijken wordt echter gebruik gemaakt van twee indicatoren: de frequentiegraad en de ernstgraad. Niet het aantal werknemers, wel het totaal aantal gewerkte uren (blootstelling aan het risico) wordt hierbij gehanteerd.

	2012	2013	2014
ziekteverzuimpercentage	2,30%	3,11%	2,43%
arbeidsongevallen met arbeidsongeschiktheid	2	2	3
aantal verloren kalenderdagen	13	2	105
gepresteerde uren	115.705	123.104	125.619
frequentiegraad	17,29	16,25	23,88
ernstgraad	0,112	0,016	0,835

We streven jaarlijks naar een vermindering t.o.v. het totale verzuimpercentage van het vorige jaar. In 2015 wordt gestreefd naar een verzuimpercentage van 2,30%.

ZORG VOOR PERSONEEL

Het welzijn van onze medewerkers staat centraal, zowel op de werkvloer als daarnaast. Het dagelijks engagement van het personeel is immers cruciaal voor het succes van de onderneming. Eind 2013 voerde IDEWE in opdracht van de veiling een psychosociale risicoanalyse uit. Aangezien hieruit enkele verbeterpunten naar voren kwamen (nood aan duidelijke communicatie, beleid omtrent aansturing/coaching, formuleren van verwachtingen etc.) werden in 2014 concrete acties uitgewerkt.

COMMUNICATIE

Waarden als respect, integriteit en vrijheid staan centraal in onze bedrijfscultuur. We streven ernaar om mensen de ruimte te geven om te groeien en te ontwikkelen, en om hun ideeën en ambities vorm te geven. Dit betekent ook dat mensen relatief snel een grote verantwoordelijkheid dragen en dat van hen wordt verwacht dat zij zelfbewust en proactief handelen en communiceren.

Omdat een goede communicatie essentieel is voor een goede werking, kregen onze medewerkers tijdens een interactieve presentatie van Frederik Imbo inzichten en tips om vlotter met elkaar te praten op momenten dat het vierkant draait. De workshop 'Waarom we 2 oren hebben en slechts 1 mond' inspireerde iedereen om efficiënter te communiceren over alle afdelingen heen. Bovendien werd beslist om het team productieverantwoordelijken een leiderschapontwikkelingstraject aan te reiken, dat hen concrete tools in handen geeft om op een andere manier te communiceren. Zij leveren goed werk, maar het is niet altijd gemakkelijk om tussen de situatie op de veilingvloer en het management te staan. Op maat van de concrete behoeften werd een traject van meerdere maanden uitgewerkt dat de leiderschaps- en communicatievaardigheden bij deze mensen verder ontwikkelt.

WERKFRUIT, EEN LEUK EN GEZOND EXTRAATJE

Steeds meer bedrijven geven gratis fruit aan hun werknemers. Werk en gezondheid kunnen namelijk perfect gecombineerd worden: door fruit op het werk te laten leveren, is er altijd fruit voorhanden en kiest men gemakkelijker voor dat gezonde tussendoortje. Ook Veiling Hoogstraten wil actief bijdragen aan de gezondheid van haar medewerkers door vanaf 2014 dagelijks een vers stukje fruit aan te bieden. Fruit is het ideale tussendoortje op het werk, want het bevat immers weinig calorieën, veel vezels, gezonde suikers, vitamines en mineralen. Als een medewerker iedere dag fruit eet, is hij fitter en gezonder en kan hij dus plezieriger werken. Een gezonde, verfrissende break die de werksfeer positief beïnvloedt.

Veiling Hoogstraten wil alle medewerkers de nodige ondersteuning geven voor de uitvoering van hun taken en voor hun verdere ontplooiing. Hierbij willen wij ook voldoende oor hebben voor de bekommernissen van onze medewerkers.

WAAR WE VOOR ZORGEN?

- Gestructureerd overleg binnen Veiling Hoogstraten.
- Dagelijks bestuur (wekelijks).
- Managementoverleg (wekelijks).
- Raad van Bestuur (maandelijks).
- Syndicaal overleg CPBW – sociale dialoog (maandelijks).
- Teamvergaderingen per afdeling (maandelijks).
- 2 infomomenten met alle personeelsleden over strategische doelstellingen en procedures (jaarlijks).
- Werknemersbetrokkenheid: verschillende sociale activiteiten.
- Functioneringsgesprekken (jaarlijks).
- Oog voor de gezondheid van medewerkers.
- Veiligheidsplan + uitvoeren psychosociale risicoanalyse.
- Elektrische heftrucks, ophoogmachines en stapelaars.
- Ergonomische stoelen.
- Medische keuring.

Vrolijke gezichten tijdens de interactieve presentatie van Frederik Imbo

De ophoogmachine doet nu het zware werk

TERUGDRINGEN FYSIEKE BELASTING

Via preventieve en corrigerende maatregelen streven we continu naar het bewaken en verbeteren van de ergonomie. Hierbij wordt aandacht besteed aan het beperken van risico's bij het uitvoeren van diverse werkzaamheden: elektrische heftrucks, aangepaste stoelen, stapelaars etc. Het ophogen van pallets bijvoorbeeld was enkele jaren geleden een belastende activiteit. Nu wordt deze taak uitgevoerd door een ophoogmachine waardoor er geen belasting meer is voor de medewerkers. Tevens wordt bij de aankoop van nieuwe machines, heftrucks en andere materialen extra aandacht besteed aan de veiligheid en het beperken van de fysieke belasting.

SOCIALE DIALOOG

Daarnaast gaat heel wat aandacht naar het welzijn en de veiligheid van de medewerkers. Veiling Hoogstraten voert op maandelijkse basis formeel overleg met het Comité voor Preventie en Bescherming op de Werkplek (CPBW). Tijdens deze bijeenkomsten leveren medewerkers inspraak over het beleid. Zij kunnen daar van gedachten wisselen, verschillende ideeën hebben, maar samen zoeken naar een oplossing voor problemen. Zo kan Veiling Hoogstraten groeien naar een betere omgeving, een aangenamere werkplek, waar men niet ziek wordt, waar men veilig is, maar waar het ook prettig werken is.

Medewerkersbetrokkenheid	2011	2012	2013	2014
Percentage van het totale personeelsbestand dat het CPBW-overleg bijwoont	8,6%	9,6%	10,8%	10,4%

MENSELIJKE ONTWIKKELING EN OPLEIDING

Als bedrijf is het belangrijk om te blijven investeren in medewerkers. Wij ondersteunen onze medewerkers door veel aandacht te besteden aan opleiding en persoonlijke ontwikkeling. Daarbij streven wij naar een stimulerende, creatieve werkomgeving waarin iedereen zijn job op de meest efficiënte manier kan uitoefenen. Onze medewerkers krijgen de kans een ruim aanbod aan opleidingen te volgen. Opleidingsbehoeften worden bepaald via diverse kanalen, zoals:

- Per functie is een competentieprofiel bepaald. Aansluitend kunnen opleidingsbehoeften worden ingevuld.
- Bij evaluatie- en functioneringsgesprekken is er aandacht voor de noodzaak aan of interesse voor bijkomende opleidingen.
- Individuele opleidingsplannen kunnen verder worden verfijnd op vraag van medewerkers.

Het beleid van de onderneming is erop gericht zelfstudie van haar medewerkers zoveel mogelijk te stimuleren. Uitgangspunt daarbij is, dat de studie in eerste instantie gericht wordt op het vakgebied dat aansluit bij het werkteerren waarop de medewerker in de onderneming werkzaam is. Dergelijke opleidingen worden vrijwel altijd goedgekeurd. Daarnaast hecht Veiling Hoogstraten belang aan de algemene ontwikkeling van haar medewerkers. Zelfs als de opleiding niet helemaal relevant is, maar de medewerker hem toch graag volgt, biedt Veiling Hoogstraten hierbij vaak ondersteuning. In 2014 werden in totaal 1.813 uren opleiding gevolgd door eigen medewerkers. Dit betrof 1.494 uren voor de mannelijke en 319 uren voor de vrouwelijke medewerkers. Het grote verschil in opleidingsuren tussen mannen en vrouwen kan verklaard worden doordat het personeelsbestand voor 75% uit mannen bestaat.

Veiling Hoogstraten investeerde € 113.969,50 in opleidingen voor haar medewerkers in 2014. De werkelijke opleidingskost bedroeg € 1.480 per medewerker. Om de gemiddelde opleidingskost per medewerker te berekenen, werden volgende gegevens meegeteld:

- de kosten van de interne instructeur (netto jaarloon).
- de kosten van de externe opleidingsverstrekkers.

DOELSTELLINGEN 2015 - 2016

- Introductie functioneringsgesprekken voor alle arbeiders.
- Aantal opleidingsuren per medewerker doen stijgen met 3%.

In 2014 investeerde Veiling Hoogstraten €113.969,5 in opleidingen voor medewerkers.

Sociaal engagement

MAATSCHAPPELIJKE BETROKKENHEID

Het is de doelstelling van Veiling Hoogstraten om positief bij te dragen aan de economische en sociale ontwikkeling van de gemeenschap waarin wij opereren. We streven ernaar integraal onderdeel te zijn van de gemeenschap waarin we actief zijn door ook buiten onze muren verantwoordelijkheid op te nemen.

ONS ENGAGEMENT?

- Productsponsorship: in omgeving van Hoogstraten en omstreken verse producten promoten.
- Infrastructuur (loodsen) ter beschikking stellen van de gemeenschap:
 - Groenten en bloemen.
 - Musicals.
 - Lokale evenementen.
- Benefietverkoop bij de start van een nieuw seizoen, bv. Kom op tegen Kanker, Vlaamse Alzheimerliga, Make-a-Wish.
- Deelname aan Zuiddag: een uniek project waarbij 10.000 geëngageerde jongeren tussen 15 en 25 jaar voor één dag meewerken op een bedrijf waardoor het loon dat ze verdienen, gestort wordt voor een project in het Zuiden.
- Aandacht voor educatie: tijdens verschillende bedrijfs- en schoolbezoeken toont de veiling waar haar producten vandaan komen.
- Stages: studenten worden begeleid in kenniswerving en vaardigheden, maar nog belangrijker is de kennismaking met de groente- en fruitsector.

Enkele leerlingen kwamen meewerken in het kader van Zuiddag

HET GOEDE DOEL

Ook in 2014 werd de opbrengst van de verkoop van de eerste aardbeien integraal afgestaan aan een goed doel. Door inbreng van de veiling, in naam van de aardbeitelers, werd de opbrengst verdubbeld en mocht Make-a-Wish, een organisatie die wensen vervult van kinderen die vechten tegen een levensbedreigende ziekte, een cheque van € 8.000 in ontvangst nemen. Op die manier ging de wens van Heleen, wiens droom het was om naar New York te gaan, alvast in vervulling.

"Heel het gezin, en Heleen in het bijzonder, heeft genoten van deze reis!"

Scholen kunnen op bezoek komen voor een mooie rondleiding

Productpromotie

Onze stakeholders

Om zo verantwoord en duurzaam mogelijk te handelen, gaan wij de dialoog aan met onze stakeholders. De dialoog wordt ad-hoc en op gestructureerde basis gevoerd. Een kritische blik vanuit verschillende standpunten zorgt ervoor dat we rekening kunnen houden met de wensen van onze belanghebbenden. Vanuit de coöperatieve gedachte is ook het gezamenlijk aspect belangrijk. Samen engageren we ons voor een meer duurzame tuinbouw.

De voornaamste stakeholders zijn die partijen die een belangrijke rol spelen in de versketen en die invloed hebben op onze producten en onze handelswijze. Wij maken dan ook veel werk van het opbouwen van een goede relatie met onze stakeholders:

- Wij onderhouden een actieve dialoog met onze medewerkers via interne communicatiemiddelen, personeelsbijeenkomsten, de personeelsvereniging en opleidingsdagen. Verder is er de vertegenwoordiging van medewerkers in het CPBW.
- Met telers in binnen- en buitenland gaan we het gesprek aan over stappen die kunnen gezet worden in het verduurzamen van de teelt, in de ontwikkeling van gezonde en smakvolle producten en in het realiseren van een efficiënte, duurzame keten. Responsibly Fresh vormt daarbij de leidraad.
- Wij voeren gesprekken met klanten over belangrijke onderwerpen als track & trace, transparantie, de herkomst van het product, voedselveiligheid, responsibly fresh, duurzame verpakkingen en duurzame logistiek. Onze medewerkers hebben dagelijks contact met klanten.
- Op vlak van innovatie werken we nauw samen met proefcentra en onderwijsinstellingen.

De maatschappelijke onderwerpen die leveranciers, klanten en toeleveranciers belangrijk vinden, worden bovendien toegelicht in dit duurzaamheidsrapport. Stakeholders selecteerden over het algemeen thema's die raken aan onze operationele werkzaamheden. Dit betreft bijvoorbeeld veilig werken, klantentevredenheid, productkwaliteit en transparantie.

Duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen én blijven investeren in de toekomst: voor Veiling Hoogstraten zijn dit belangrijke en blijvende basisvoorwaarden die niet zonder elkaar kunnen. De realisatie hiervan ligt in handen van de vele medewerkers en partners, die evenwaardige bouwstenen zijn voor het bedrijf. Met onze stakeholders communiceren we op verschillende manieren, onder meer via het jaarverslag, lokale dialoog, overleg met het Stadsbestuur Hoogstraten, buurtoverleg, vergaderingen, interne en externe communicatiekanalen en via diverse mediakanalen.

Bijlage

MVO-BELEIDSVERKLARING VEILING HOOGSTRATEN

INLEIDING

Veiling Hoogstraten ziet Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) als belangrijk onderdeel van duurzame groei. Dit betekent dat de veiling haar verantwoordelijkheid neemt in de keten door MVO toe te passen in woord, in creatieve voorstellen en met verantwoord gedrag. Het "MVO Charter Goed Bestuur" sluit aan bij de missie en de visie van het bedrijf en wordt ondersteund door het management van Veiling Hoogstraten. Dit verzekert een verankering van het MVO-beleid in al haar afdelingen.

Het "MVO Charter Goed Bestuur" is van toepassing op alle activiteiten en bedrijfsprocessen binnen Veiling Hoogstraten. Veiling Hoogstraten streeft ernaar mogelijke negatieve effecten van haar activiteiten op de samenleving en het milieu te minimaliseren. Hiertoe is zij te allen tijde bereid in gesprek te treden met belanghebbenden teneinde het MVO denken en handelen verder te verbeteren en doelstellingen te formuleren.

De MVO beleidsverklaring van Veiling Hoogstraten wordt onderschreven door iedereen die deel uitmaakt van de organisatie. Directieleden en medewerkers dragen er zorg voor dat iedereen zich vanuit zijn of haar positie maximaal inzet om het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en hieraan gelieerde aspecten te respecteren en na te leven.

MVO BELEID

BESTUUR VAN ORGANISATIE

Veiling Hoogstraten wil als een maatschappelijk verantwoorde onderneming (h)erkend worden. Goed bestuur van organisatie ligt aan de basis van MVO. Het doel van Veiling Hoogstraten is transparant te zijn, ethisch te opereren, haar belanghebbenden te respecteren en daar waar nodig te betrekken bij de besluitvorming. Elk proces binnen Veiling Hoogstraten wordt zo beheerd dat de eventuele negatieve impact ervan op de samenleving en het milieu zoveel mogelijk wordt beperkt.

Tot slot verbindt Veiling Hoogstraten zich ertoe in het kader van haar deelname aan het MVO charter haar prestaties op dit gebied voortdurend te verbeteren.

MENSENRECHTEN

Veiling Hoogstraten respecteert de mensenrechten, niet alleen binnen de eigen organisatie, maar ook binnen haar gehele invloedssfeer. De gedragsregels van Veiling Hoogstraten erkennen de internationaal uitgeroepen mensenrechten en de invloed die deze hebben op de arbeidsparticipatie. Deze gedragsregels verbieden onder andere discriminatie gebaseerd op religie, leeftijd, geslacht, nationaliteit, handicap of elke andere rechtsgeldig beschermde status.

DUURZAAM PERSONEELSBELEID

Gezondheid en veiligheid op de werkplek zijn één van de topprioriteiten binnen Veiling Hoogstraten. Er worden voortdurend maatregelen getroffen ter preventie van ongevallen die de integriteit van personen en hun omgeving kunnen aantasten. Het comité voor Preventie en Bescherming op het werk formuleert voorstellen omtrent het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, omtrent het globaal preventieplan en het jaarlijks actieplan opgesteld door de werkgever. Bovendien heeft Veiling Hoogstraten een aantoonbaar operationeel beleid ten aanzien van de training en ontwikkeling van haar medewerkers. Om de kwaliteit van de organisatie te waarborgen, worden de medewerkers onder andere gestimuleerd om door middel van een persoonlijk opleidingsprogramma zichzelf en daarmee de organisatie verder te ontwikkelen.

MILIEU

Veiling Hoogstraten handelt volgens de geldende wet- en regelgeving op het gebied van milieu. Er wordt getracht, voor zover dit technisch en economisch mogelijk is, zelfs nog een stap verder te gaan dan de vigerende wet- en regelgeving om tegemoet te komen aan de doelstellingen van het Milieu-MVO charter van de Provincie Antwerpen.

EERLIJK ZAKEN DOEN

Veiling Hoogstraten en haar werknemers zullen op geen enkele manier in strijd handelen met eerlijk zaken doen in al haar facetten. Dit principe wordt gerespecteerd door het naleven van regels die de integriteit en professionaliteit bevorderen en handhaven. Het doel is om een goede relatie op te bouwen met telers, klanten en overige relaties. De relatie is gebaseerd op vertrouwen, samenwerking en duurzaamheid.

CONSUMENTENBELANGEN

Consumentenbelangen zoals o.a. gezondheid, veiligheid en juiste informatie worden gerespecteerd binnen Veiling Hoogstraten. Hieraan wordt invulling gegeven door te inventariseren welke invloed onze activiteiten hebben op de omgeving en door eventuele nadelige effecten te voorkomen of te minimaliseren. Eventuele klachten worden volgens een klachtenprocedure zo snel mogelijk afgehandeld.

COMMUNICATIE

Veiling Hoogstraten streeft naar een open en heldere communicatie met haar interne- en externe stakeholders. Daar waar van toepassing zullen prestaties op het gebied van MVO kenbaar worden gemaakt.

MAATSCHAPPELIJKE BETROKKENHEID & ONTWIKKELING

Veiling Hoogstraten neemt haar verantwoordelijkheid voor de gemeenschap waarin zij actief is en zal activiteiten ontplooiën die positief bijdragen aan de ontwikkeling van die gemeenschap.

ALGEMENE PRINCIPES

1. Veiling Hoogstraten respecteert de geldende wet- en regelgeving en streeft naar een systematische verbetering van haar MVO prestaties.
2. Veiling Hoogstraten wil een verantwoorde organisatie zijn door het balanceren van de behoeften van onze belanghebbenden, de milieueffecten, de mensen waarmee en de gemeenschappen waarin zij werkt.
3. Veiling Hoogstraten neemt de MVO principes in acht bij het nemen en implementeren van beslissingen.
4. Veiling Hoogstraten is zich ervan bewust dat ze een directe invloed heeft op het milieu en dat een rationeel gebruik van grondstoffen, natuurlijke hulpbronnen en energie de belasting van het milieu kan verminderen.
5. Veiling Hoogstraten ondersteunt en respecteert de bescherming van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
6. Er wordt onophoudelijk gestreefd naar een werkomgeving die veilig, gezond en aangenaam is en waar zich geen incidenten voordoen op het gebied van milieu, gezondheid en veiligheid.
7. Veiling Hoogstraten en haar werknemers zullen op geen enkele manier in strijd handelen met eerlijk zaken doen in al haar facetten. De kernwaarden zijn integriteit, respect, transparantie en openheid met respect voor de belangen van telers, klanten en de samenleving.
8. Veiling Hoogstraten streeft naar een open en duidelijke berichtgeving inzake duurzaamheidsinitiatieven en rapporteert op een transparante wijze richting belanghebbenden.
9. Veiling Hoogstraten geeft gehoor aan interne en externe verzoeken die zich voordoen betreffende Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.
10. De directie volgt nauwgezet op dat de inhoud van het MVO charter operationeel blijft.

Veiling Hoogstraten streeft de continue verbetering van haar MVO prestaties na via de implementatie van deze principes in meetbare MVO doelstellingen en beheersmaatregelen in het kader van het MVO charter van de provincie Antwerpen.

Datum beleidsverklaring: oktober 2012

De beleidsverklaring is slechts geldig voor een periode van 3 jaar vanaf de datum van de verklaring en zal vernieuwd worden voordat de huidige verklaring verlopen is.

Over dit rapport

LOCATIE VAN HET HOOFDKANTOOR VAN DE ORGANISATIE

Veiling Hoogstraten cvba
Loenhoutseweg 59
2320 Hoogstraten

VOLGENS GRI

Bij het voorbereiden en opstellen van dit duurzaamheidsrapport hielden we de GRI-richtlijnen in de hand. De indicatoren zijn gekozen op basis van het belang voor Veiling Hoogstraten en haar stakeholders. Bedrijven kunnen deze indicatoren gebruiken als een startpunt om hun werking te veranderen en te verduurzamen en dit meteen te monitoren en erover te communiceren. De uitgebreide GRI-tabel G4 met de indicatoren is terug te vinden achteraan dit rapport.

VERSLAGPERIODE

Dit rapport beschrijft de activiteiten en resultaten die Veiling Hoogstraten realiseerde in het fiscaal en kalenderjaar 2014.

VERSLAGGEVINGSCYCLUS

De verslaggevingscyclus wordt vastgelegd op een jaarlijkse frequentie en is rapporterend over een kalenderjaar.

DE INHOUD VAN DIT RAPPORT

In dit rapport gaan we verder op de weg die ingeslagen is met het vorige rapport. Dat neemt niet weg dat wij ons ervan bewust zijn dat er nog ruimte is voor verdere verbetering, bijvoorbeeld ten aanzien van de onderbouwing van onze materialiteit en de daarbij behorende stakeholdersdialog. In 2011 werd vanuit het management een eerste aanzet gegeven om systematisch acties uit te werken rond maatschappelijk verantwoord ondernemen. Wij kozen voor de systematiek van het MVO-charter. Zo beogen wij op een gestructureerde wijze werk te maken van de realisatie van maatschappelijke en ecologische doelstellingen. De tuinbouwsector is voortdurend in beweging, niet in het minst op vlak van duurzaamheid. Veiling Hoogstraten beschouwt het als haar plicht om hierin een voortrekkersrol te spelen. Jaarlijks worden nieuwe actiepunten gedefinieerd. Onze stakeholders en telers kunnen dus rekenen op blijvende inspanningen omtrent maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Om zo verantwoord en duurzaam mogelijk te handelen, gaan wij de dialoog aan met onze stakeholders. De vele overlegmomenten, zowel met interne als externe stakeholders, zijn een grote meerwaarde voor ons als coöperatie. Wij kiezen voor continu overleg in plaats van een eenmalig stakeholderoverleg in het kader van het duurzaamheidsrapport. Door te voelen wat leeft bij onze stakeholders en wat beweegt op vlak van duurzaamheid kunnen wij ons actieplan relevant houden. Door samen te focussen op de economische, ecologische en sociale impact van onze activiteiten konden de materiële aspecten voor de veiling bepaald worden. Een kritische blik vanuit verschillende standpunten zorgt ervoor dat we rekening houden met de wensen van onze belanghebbenden. Bij de selectie werd vooral gekeken welke onderwerpen het meest aansluiten bij de kernwaarden en -processen van Veiling Hoogstraten. In de verschillende hoofdstukken besteden wij hier uitgebreid aandacht aan.

Dit rapport is bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in de wijze waarop wij onze maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. Hierbij richten wij ons vooral

op onze belangrijkste zakelijke, bestuurlijke en maatschappelijke stakeholders. Voor het bepalen van alle betrokken belanghebbenden (stakeholders) maakt Veiling Hoogstraten gebruik van een stakeholdersanalyse gebaseerd op de IQNet SR-10 systematiek. Bekijk onze stakeholders in hoofdstuk 11. De toepassing van deze systematiek is verder ingebed in onze totaalvisie omtrent MVO en directie-overleg en maakt onderdeel uit van de werking van de Veiling Hoogstraten MVO-stuurgroep. Het is tevens binnen deze operationele MVO-stuurgroep dat de relevantiebepaling geschiedt met betrekking tot onderwerpen en prioritering. Deze duurzaamheidsverslaggeving vindt verder borging via goedkeuringsbeslissing van de directie en de raad van bestuur.

AFBAKENING VAN HET RAPPORT

Dit tweede rapport volgens de GRI-richtlijnen is een vergelijking met het GRI-rapport 2013. Waar mogelijk zijn ook gegevens van 2010, 2011 en 2012 opgenomen om evoluties duidelijk te maken. In dit rapport wordt de MVO aanpak van Veiling Hoogstraten als coöperatie besproken, maar het handelt ook over de inspanningen rond duurzame ontwikkeling van de deelnemers aan Responsibly Fresh en de materiële aspecten waarop zij een impact kunnen hebben. Prestaties en gegevens op het gebied van duurzaamheid op de productiebedrijven werden verzameld via de enquête Responsibly Fresh in 2013 - 2014.

RAPPORTERINGSPROCES

Veiling Hoogstraten heeft geen overkoepelend informatiesysteem dat alle ontwikkelingen op vlak van duurzaamheid opvolgt en registreert. Toch bevat het duurzaamheidsrapport kwantitatieve en kwalitatieve informatie. Verschillende afdelingen hebben informatie voor dit rapport aangeleverd. Ieder hoofdstuk heeft zijn eigen interne hoofdstukmanager, die verantwoordelijk is voor de inhoud. Getuigenissen van klanten, medewerkers en andere stakeholders vervolledigen de cijfers in dit rapport. De verslagteksten werden ter controle voorgelegd aan de redactieraad, de hoofdstukmanagers en de directie. Na publicatie van het rapport wordt het gehele proces geëvalueerd.

MATERIËLE ASPECTEN

Dit rapport behandelt de aspecten die voor ons het meest relevant zijn in het kader van duurzame ontwikkeling, materiële aspecten genoemd in de GRI-richtlijnen. Om een rapport op te stellen dat gericht is op onderwerpen die essentieel zijn om de doelen van Veiling Hoogstraten te bereiken en onze impact op de samenleving te beheren, hebben wij een materialiteitsanalyse uitgevoerd. Materiële aspecten weerspiegelen de economische, milieu- en sociale effecten van een organisatie, of hebben een grote invloed op de beoordelingen en beslissingen van stakeholders. Als eerste stap in de beoordeling van materiële aspecten hebben wij de kernprocessen van Veiling Hoogstraten opgesomd. Wij hebben onze stakeholders gevraagd om de mogelijke effecten van niet-financiële onderwerpen op henzelf en de maatschappij te identificeren en te prioriteren. Er werd hen ook gevraagd om onderwerpen aan te dragen en te beoordelen die oorspronkelijk of helemaal niet waren opgenomen in onze materialiteitsanalyse. Er zijn geen aspecten toegevoegd.

MATERIALITEITSMATRIX VEILING HOOGSTRATEN

Zie volgende pagina.

BEKENDMAKEN VAN RAPPORT

Het publiceren van een transparant duurzaamheidsrapport past binnen onze strategische doelstelling om alle stakeholders bij onze werking te betrekken. We willen de stakeholders op regelmatige wijze op de hoogte houden van onze belangrijkste doelstellingen en resultaten op sociaal, economisch en ecologisch vlak.

We hebben dit duurzaamheidsrapport in een beperkte oplage laten drukken. Onze belangrijkste stakeholders krijgen een gedrukte versie, de pdf-versie is via onze website te downloaden.

**MATERIALITEITSMATRIX
VEILING HOOGSTRATEN**

Gewasbescherming

- Nutriënten
- Bemesting
- Bodembeheer
- Natuurbehoud

Producenten

**Voedselveiligheid
Economische prestaties
Gezondheid & veiligheid**

- Energie**
- Opleiding
- Werkgelegenheid
- Diversiteit & kansen
- WATERVERBRUIK
- Biodiversiteit
- Afval en materialen
- Verpakkingen

**Gezamenlijk
belang**

**Kwaliteitszorg
Relatiebeheer**

- Klantentevredenheid
- Klachtenbeheer
- Sociaal engagement
- Mobiliteit
- Marketing & communicatie
- Aankoopbeleid

**Veiling
Hoogstraten**

*In deze tekening zie je de
belangen van Producenten en
veiling Hoogstraten*

GRI G4.0 INHOUDSOPGAVE

In deze tabel zijn de criteria uit de G4-richtlijnen van het Global Reporting Initiative opgenomen. Per richtlijn is aangegeven in welke mate deze in het duurzaamheidsrapport van Veiling Hoogstraten aan bod komt en op welke locatie deze terug te vinden is. Verwijzingen naar het rapport gebeuren aan de hand van de inhoudsopgave.

STANDAARD INFORMATIEVOORZIENING DEEL I: PROFIEL

	omschrijving	rapporteringsniveau	pagina
STRATEGIE EN ANALYSE			
G4-1	Een verklaring van de gedelegeerd bestuurder over de relevantie van duurzame ontwikkeling voor de organisatie en haar strategie ORG	Voorwoord	3
ORGANISATIEPROFIEL			
G4-2	Beschrijving van belangrijke gevolgen, risico's en kansen	Bedrijfsprofiel	10
G4-3	Naam van de organisatie	Bedrijfsprofiel	8
G4-4	Voornaamste merken, producten en/of diensten	Bedrijfsprofiel	13
G4-5	Locatie van het hoofdkantoor van de organisatie	Over dit rapport	50
G4-6	Het aantal landen waar de organisatie actief is	Bedrijfsprofiel	14
G4-7	Eigendomsstructuur en rechtsvorm	Bedrijfsprofiel	8
G4-8	Afzetmarkten	Bedrijfsprofiel	14
G4-9	Omvang van de verslaggevende organisatie	Over dit rapport	50
G4-10	Medewerkers	Onze mensen	36
G4-11	Percentage van medewerkers dat onder een collectieve arbeidsovereenkomst valt	Onze mensen	36
G4-12	Beschrijving van de keten waarin de organisatie actief is	Bedrijfsprofiel	11
G4-13	Evt. significante veranderingen tijdens de verslagperiode	Kernmomenten 2014	6
G4-14	Beschrijving toepassing 'voorzorgsprincipe'	Bedrijfsprofiel	10
G4-15	Overzicht van labels of charters die de organisatie heeft	Kwaliteitszorg MVO	12 18
VERSLAGPARAMETERS			
G4-16	Overzicht van organisaties, initiatieven of platformen waar de organisatie lid van is	Samenwerkingsverbanden	15
G4-17	Toepassingsgebied van het rapport	Over dit rapport	50
G4-18	Beschrijving tot stand komen van rapport	Over dit rapport	50
G4-19	Overzicht materiële aspecten	Over dit rapport	51
G4-20	Afbakening materiële aspecten binnen de organisatie	Materialiteitsmatrix	52
G4-21	Afbakening materiële aspecten buiten de organisatie	Materialiteitsmatrix	52
G4-22	Uitleg over de gevolgen van eventuele herformuleringen van eerder verstrekte informatie	n.v.t.	
G4-23	Significante veranderingen ten opzichte van eerdere rapportageperiodes met betrekking tot de scope en reikwijdte van aspecten	Enkele duurzaamheidsresultaten van producenten werden mee opgenomen in het rapport (zie Responsibly Fresh)	32
STAKEHOLDERBETROKKENHEID			
G4-24	Lijst van groepen belanghebbenden die betrokken zijn bij de organisatie	Onze stakeholders	44
G4-25	Basis voor inventarisatie en selectie stakeholders	Over dit rapport	50
G4-26	Aanpak voor de inzet van stakeholders, waaronder de frequentie van de inzet per type en groep stakeholders en een indicatie van of er stakeholders zijn betrokken in het kader van de voorbereiding van het rapport	Over dit rapport	50
G4-27	Voornaamste feedback van belanghebbenden en hoe de organisatie hierop heeft gereageerd	Over dit rapport	50

VERSLAG PROFIEL

G4-28	Verslagperiode waarop de verstrekte informatie betrekking heeft	Over dit rapport	50
G4-29	Datum van het meest recente rapport	Juni 2015	
G4-30	Verslaggevingscyclus	Over dit rapport	50
G4-31	Contactpunt voor vragen over het rapport	Colofon	58
G4-32	Niveau van rapport en verwijzing naar externe verificatie	Core niveau + geen externe verificatie	
G4-33	Beleid rond externe verificatie	Geen externe verificatie	

BESTUUR

G4-34	Beschrijving van de bestuursstructuur van de organisatie	Bedrijfsprofiel	8
-------	--	-----------------	---

ETHIEK EN INTEGRITEIT

G4-56	Beschrijving van de waarden, (gedrags)normen en principes van de organisatie	Principes deugdelijk bestuur MVO-beleidsverklaring	10 46
-------	--	---	----------

STANDAARD INFORMATIEVOORZIENING DEEL II: PRESTATIE-INDICATOREN

	omschrijving	rapporteringsniveau	pagina
ECONOMISCHE PRESTATIES			
EC1	Directe economische waarden die zijn gegeneerd en gedistribueerd	Bedrijfsprofiel + financieel rapport	15
EC4	Significante financiële steun van een overheid	Investerings en subsidies	*
EC8	Significante indirecte economische impacten	Bedrijfsprofiel	10
EC2, EC3, EC5, EC6, EC7, EC9		Niet	
MILIEUPRESTATIES			
Energie			
EN1	Totale hoeveelheid gebruikte materialen naar gewicht of volume	Afvalbeheer (gedeeltelijk)	24
EN2	Percentage van de gebruikte materialen dat bestaat uit afval uit externe bronnen	Veiling Hoogstraten produceert geen fysieke producten en maakt derhalve geen gebruik van materialen uit externe bronnen, wel verpakkingsmateriaal.	26
EN3	Energieverbruik binnen de organisatie	Energie	20
EN6	Vermindering energieverbruik	Energie	21
EN7	Vermindering in energiebehoefte van producten en diensten	Energie	21
Water			
EN8	Totale wateronttrekking per bron	Watergebruik	22
EN10	Percentage en totaal volume van gerecycleerd en herbruikt water	Watergebruik	22
Biodiversiteit			
EN12	Beschrijving van significante gevolgen van activiteiten, producten en diensten op de biodiversiteit in beschermde gebieden en gebieden met een hoge biodiversiteitswaarde buiten beschermde gebieden	Minder impact, meer toekomst	34
Afval			
EN23	Totaalgewicht afval naar type en verwijderingsmethode	Afvalbeheer	24
EN24	Totaal aantal en volume van significante lozingen	Afvalbeheer	24
Naleving			
EN29	Monetaire waarde van significante boetes en totaal aantal niet-monetaire sancties wegens het niet naleven van milieuwetgeving	Geen	
EN30	Significante milieu impact van getransporteerde goederen en andere goederen en materialen voor de werking van de organisatie en verplaatsing personeel	Mobiliteit (gedeeltelijk)	28
EN4, EN5, EN9, EN11, EN 13-EN22, EN 25-EN28, EN31-EN34		Niet	

* zie Financieel rapport

SOCIAAL: ARBEIDSSOMSTANDIGHEDEN EN VOLWAARDIG WERK

Werkgelegenheid

LA1	Totale personeelsbestand naar type werk, arbeidsovereenkomst en regio per geslacht + personeelsverloop per regio, geslacht en arbeidsovereenkomst	Onze mensen	36
LA3	Percentage dat weer aan het werk is en retentie na ouderschapsverlof per geslacht	100%	

Verhouding tussen werkgever en werknemer

LA5	Percentage van het totale personeelsbestand dat is vertegenwoordigd in formele gezamenlijke ondernemingsraden en CPBW	Sociale dialoog	40
-----	---	-----------------	----

Gezondheid en veiligheid

LA6	Letsel-, beroepsziekte-, uitvaldagen- en verzuimcijfers en het aantal werkgerelateerde sterfgevallen per regio	Onze mensen (gedeeltelijk)	38
LA7	Medewerkers met een hoge incidentie van of een hoog risico op werkgerelateerde ziektes	Geen beroepsziekten bekend	
LA8	Onderwerpen omtrent gezondheid en veiligheid die in formele overeenkomsten met de vakbond vastgelegd werden	Sociale dialoog	40

Opleiding en onderwijs

LA9	Gemiddeld aantal uren dat een werknemer per jaar besteedt aan opleidingen, onderverdeeld naar werknemerscategorie en geslacht	Onze mensen	40
-----	---	-------------	----

Diversiteit en kansen

LA12	Samenstelling van de bestuurslichamen en onderverdeling van medewerkers per categorie naar geslacht, leeftijdsgroep, behoren tot bepaalde maatschappelijke minderheid	Onze mensen	38
LA13	Verhouding tussen basissalarissen en vergoedingen vrouwen t.o.v. mannen per medewerkerscategorie	Onze mensen	38
LA2, LA4, LA10, LA11, LA14-LA16		Diversiteit Niet	

Mensenrechten

HR3	Totaal aantal gevallen van discriminatie en de getroffen maatregelen	1 incident m.b.t. discriminatie 3 interventies vertrouwenspersoon Jaarverslag 2014: Interne dienst preventie en bescherming op het werk	
HR1, HR2, HR4-HR12		Niet	

MAATSCHAPPIJ

SO1	Percentage van werkzaamheden waarbij lokaal engagement geïmplementeerd werd en percentage ontwikkelingsprogramma's	Sociaal engagement	42
SO2	Werkzaamheden die een belangrijke actuele en negatieve impact hebben op de lokale gemeenschap	Duurzame mobiliteit	28
SO11	Aantal klachten over de impact op de samenleving gearhiveerd en opgelost door formele klachtenmechanismen	Vooverkoop volle wagens	14
SO3 - SO10		Klantentevredenheid	14
		Niet	

PRODUCTVERANTWOORDELIJKHEID

PR1	Percentage belangrijke product en diensten voor dewelke gezondheids- en veiligheidsimpacten worden beoordeeld voor verbetering	Kwaliteitszorg	11
PR2	Levensduurstadia waarin de gevolgen van producten en diensten voor gezondheid en veiligheid worden beoordeeld met het oog op verbetering en het percentage van belangrijke product- en dienstencategorieën die aan dergelijke procedures onderhevig zijn	Kwaliteitszorg	11

PR3	Type informatie over producten en diensten dat verplicht wordt gesteld door procedures	Kwaliteitszorg	11
PR5	Beleid ten aanzien van klanttevredenheid, met inbegrip van resultaten van onderzoeken naar klanttevredenheid	Klantentevredenheid	14
PR7	Programma's voor de naleving van wetten, standaarden en vrijwillige codes met betrekking tot marketingcommunicatie, waaronder reclame, promotie en sponsoring	Voedingsclaims: in 2014 werden alle communicatiedragers onderworpen aan een controle wat betreft voedingsclaims, ze werden allemaal aangepast volgens de wet	Niet, tot op heden geen klachten
PR8	Totaal aantal gegronde klachten over inbreuken op de privacy van klanten en het kwijtraken van klantgegevens	Geen	
PR9	Monetaire waarde van significante boetes wegens het niet-naleven van wet- en regelgeving betreffende de levering en het gebruik van producten en diensten	Geen	
PR4-PR6		Niet	

LIJST MET AFKORTINGEN

GRI:	Global Reporting Initiative
MVO:	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
PAC:	Productadviescommissie
AV:	Algemene Vergadering
LAVA:	Logistieke en Administratieve Veilingassociatie (overkoepelende organisatie van de belangrijkste groente- en fruitveilingen van België)
IFS:	International Food Standard
ACS:	Gids Autocontrole: bevat eisen en aanbevelingen inzake voedselveiligheid en kwaliteit.
QS:	Qualität und Sicherheit: een lastenboek met als hoofddoelstelling de voedselveiligheid m.b.t. hygiëne en gewasbeschermingsmiddelenresidu's te garanderen.
GlobalGap:	GlobalGap staat voor de eisen die in mondiaal verband aan land- en tuinbouwbedrijven worden gesteld i.v.m. voedselveiligheid, duurzaamheid en kwaliteit.
Vegaplan:	Systeem van voedselveiligheid, kwaliteitscontrole en traceerbaarheid doorheen de ganse plantaardige keten.
RV:	Relatieve vochtigheid
GCMS:	Gaschromatografie (multi-residu methode)
LCMS:	Vloeistofchromatografie (multi-residu methode)
KDT:	Kenniscentrum voor Duurzame Tuinbouw
VTEC:	Verocytotoxine-producerende E.coli - bacterie
VB:	Verbond van Belgische Tuinbouwcoöperaties
PCH:	Proefcentrum Hoogstraten
kWh:	Kilowattuur
kWp:	Kilowattpiek
PV-systeem:	Fotovoltaïsche installatie (zonnepanelen)
MW:	Megawatt
VTE:	Voltijds equivalent
AGF:	Groente- en fruitsector
kVA:	Kilovoltampère
WKK:	Warmtekrachtkoppeling of co-generatie
PC:	Paritair comité
CPBW:	Comité voor preventie en bescherming op de werkplek

Veiling Hoogstraten zal ook in 2015 verdergaan in haar streven naar een duurzame bedrijfsvoering. Zo wordt er opnieuw ingetekend voor een nieuwe cyclus van het MVO-charter en wordt de vooruitgang in de sector op vlak van duurzaamheid gestaafd met nieuwe gegevens uit een tweede enquête bij producenten.

Samen met producenten, afnemers en leveranciers blijft Veiling Hoogstraten werken aan het verduurzamen van de keten van groenten en fruit.

We blijven ons inzetten voor duurzaamheid!

Neem gerust een heerlijke, duurzaam geproduceerde, aardbei van veiling Hoogstraten tijdens het lezen van dit rapport... ☺

Redactie

Gaston Opdekamp
Michel Adriaensen
Jan Engelen
Hans Vanderhallen
Bart Van Olmen
Leen Matthé

Ontwerp

Dubbelduck Marketing & Reclame

Verantwoordelijke uitgever

Gaston Opdekamp
Kerkpad 2, 2323 Hoogstraten-Wortel

Contact

Lezers van dit rapport zijn van harte welkom om hun reactie op dit rapport met ons te delen via gaston.opdekamp@in-co.be (+32 3 340 02 11).

RESPONSIBLY
FRESH

Deze uitgave is gedrukt op 100% gerecycled FSC-gecertificeerd papier en is bedrukt met 100% plantaardige inkt. De papierpulp is afkomstig uit duurzaam beheerde bossen.